

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Corinto

¹ Pablo laca na' nu nscua quityi re, lo'o jua'a stu'ba ti ntucua na' lo'o Sóstenes tya'a ndyu'ni na' cña. Chacuayá' ji'i ycuí' Ndyosi ndya'a na' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o lcaa ñati. ² Nscua na' quityi re cha' caa slo cu'ma, ngu' taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i ma' nde quichi Corinto. Xqui'ya Jesucristo cua ngusubi Ni ji'i ma', lo'o juani laca ma' ñati ji'i ycuí' Ni; nga'a cha' tyi'u ti' ma' ji'i Ni lcu'a ti lo cña nu ndu'ni ma' su ndi'i ma' chalyuu. Stu'ba cha' ji'i ma' lo'o cua ña'a ca ñati nu ndu'ni tlyu ji'i Jesucristo nu Xu'na na tyucui ña'a chalyuu, cha' ñi'ya laca Ni Xu'na na, jua'a laca Ni Xu'na ngu' bi'. ³ Ndi'ya nti' na': cha' ña'a ti' cua'ni ycuí' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma', cha' cua'ni Ni cha' ti' ti tyi'i tyiquee ma' xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Lcaa cha' tso'o nu caja ji'na xqui'ya Cristo

⁴ Lcaa tsa' nda na' xlya'be ji'i ycuí' Ndyosi xqui'ya cu'ma, cha' cua'nda Ni cha' tso'o lo'o ma' xqui'ya Jesucristo. ⁵ Ntsu'u tsa' cha' nu cua'nda ycuí' Ndyosi lo'o ma', cha' cua'ngua stu'ba cha' ji'i ma' lo'o Cristo; bi' laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma' juani. Bi' cha' cua'jlo tso'o ti' ma' lcaa cha' nu ji'i Jesús, lo'o jua'a nchca ji'i ma' nchcui' ma' cha' bi' lo'o ñati. ⁶ Jua'a nchca cuayá' ti' xa' ñati cha' liñi laca cha' nu ngusñi ma' ji'i Jesús, cha' cua'na'a

ngu' lcaa cña nu ndu'ni mā su ndi'j mā chalyuu.
 7 Ná sca cha' lyiji ji'j mā ne' cresiya ji'j mā; lcaa cña
 nchca ji'j mā tyempo juani, xqui'ya cha' ndu tsa ti'
 mā cha' cā Jesucristo nu Xu'na na chaca quiya'.
 8 Ycui' Jesús laca nu cua'ni cha' tyanu tachaa cha'
 ne' cresiya ji'j mā ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'j
 mā. Lo'o li' ná ntsu'u qui'ya nu sta ycui' Ndyosi
 hichu' mā lo'o cā Jesucristo nu Xu'na na cha'
 cua'ni cuayá' Ni ji'j ñati chalyuu. 9 Ycui' Ndyosi
 ndu'ni cña, lcaa cña nu cua nacui Ni cha' cua'ni Ni;
 bi' laca nu ngusubi ji'j mā cha' caca stu'ba cha' ji'j
 mā lo'o Jesucristo nu Xu'na na, nu sca ti Sñi' ycui'
 Ndyosi.

Tsa cla'be ti ngu' nhcui' ngu' tsaca cha'

10 Cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji'j Cristo, chcui'
 na' lo'o cu'mā juani chacuayá' ji'j ycui' Jesucristo
 nu Xu'na na, cha' caca stu'ba cha' ji'j lcaa cu'mā
 lo'o tya'a mā, cha' ná chcui' mā tucua lo cha'.
 Tso'o ti tyi'j mā lo'o tya'a mā, sca ti cha' culacua
 ti' mā, sca ti cha' tyu'u tyiquee mā. 11 Tsubi' ti
 ngujui cha' jna', nu lo'o nacui ngu' tya'a Cloé 'na
 cha' ntsu'u tsa cha' cusu j'j mā lo'o tya'a mā,
 cha' ná stu'ba cha' ji'j mā lo'o tya'a mā; 12 xa' ña'a
 nhcui' sa scaa mā. Ntsu'u sca taju ji'j mā nu
 nacui: “Ji'j Pablo ngusñi ya cha'”; chaca taju ji'j
 mā nacui: “Ñati ji'j Apolos laca ya”; jua'a tya xa'
 la ngu' taju ji'j mā nacui ngu': “Ñati ji'j Pedro laca
 ya”; jua'a tya xa' la ngu' nacui: “Ñati ji'j Cristo
 laca ya”. 13 ¿Ha tyuu tya'a nu laca Cristo ntsu'u
 chalyuu cha' cua'ni lyaá ji'j mā lacua? ¿Ha jna' nu
 ngujui' ca'a ngu' 'na lo crusi cha' cajaa na' xqui'ya
 cu'mā? ¿Ha cuentya jna' cua ntyucuatya mā? 14 Ni

tsaca ma ná ntyucuatya na' jii ma. Tso'lo jua'a nti' na' cuentya jii' ycu' Ndyosi cha' si'i na' laca nu ngua'ni jii', masi ntsu'u tucua tya'a ti ngu' nu cua ntyucuatya na' jii', yu Crispo lo'o yu Gayo. ¹⁵ Ná ca ñacui ngu' cha' cua ntyucuatya ma cuentya jna' lacua. ¹⁶ Tyu'u cha' clyu ti' jii' ma, ndyi'u ti' na' cha' lo'o jii' yu Estéfanos, lo'o jii' ngu' tya'a ndii' yu, cua ntyucuatya na' jii' ngu' bi'; pana ná ntsu'u ti' na' si cua ntyucuatya na' jii' xa' la ngu'. ¹⁷ Si'i cha' tyucuatya na' jii' ñati nda ycu' Ndyosi cña 'na lijya; cua ngulo Ni cña 'na cha' tsa'a chcu' cha' tso'lo nu ntsu'u jii' Jesús lo'o ñati. Si'i na lijya na' lo'o quiña'a tsa cha' nu culo hique ti na', ñi'ya nchcu' ñati chalyuu nu nchca tsa jii'; si jua'a, ná ca cuaya' ti' ñati ñi'ya ngua cha' tlyu nu ngua'ni Cristo lo'o ngujui yu lo crusi.

Cristo ntucua suu lcaa cha' nu cua nti' ycu' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na jii'

¹⁸ Ñati nu ngunu'u chalyuu jii' xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu', ná nchca cuayá' ti' ngu' bi' tsiya' ti; na nxyí lo'o ti ngu' ji'na si chcu' na lo'o ngu' ñi'ya ntsu'u cha' jii' Cristo, cha' ngujui yu lo crusi xqui'ya na cha' cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na. Pana nu na ni, nu clyaá na jii' qui'ya nu ntsu'u ji'na xqui'ya Cristo, tlyu tsa cña ngua'ni ycu' Ndyosi, jua'a nti' na. ¹⁹ Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' jii' ycu' Ndyosi nu nchcu' ndi'ya:

Cua'ni tye na' jii' lcaa cha' nu nchcu' ñati nu nchca tsa jii', nacui ycu' Ndyosi.

Nga'aa taquiya' na' jii' cha' nu nclyo hique ti ñati nu ngua tsa'a tso'lo ti, nacui Ni.

²⁰ ¿Ni cña tso'o cuentya jil̄i ycuil̄ Ndyosi ndu'ni ñat̄i nu nchca tsa jil̄i lacua? ¿Ni cña ndu'ni ngu' nu ngua tsa'a tso'o ti? ¿Ni cña ndu'ni ngu' nu nchca tsa nchcui' lacua? Sca ti nde chalyuu cua'nijo'o cña bil̄ jil̄i ngu'. Cua nacuil̄ ycuil̄ Ndyosi jil̄na cha' ná tso'o tsiya' ti sca cha' nu ngua tsa'a ñat̄i chalyuu ti, cha' tonto laca bil̄. ²¹ Ngua'ni Ni cha' ná caja ñi'ya tyuloo ñat̄i chalyuu jil̄i Ni cha' hique ti ngu'; jua'a tso'o la, ngua ti' ycuil̄ Ndyosi. Pana ndu'ni lyaá Ni jil̄i ñat̄i nu xñi cha' jil̄i Ni; la cui' cha' nu ndacha' na jil̄i ngu', masi cha' tonto nchcui' na, nacuil̄ ngu' li'.

²² Cua nti' ngu' judío cha' cua'ni na sca cha' tlyu slo ngu', cha' jlya ti' ngu' cha' nu chcui' na lo'o li'; cuati nu ngu' xa' tsu' ni, cua nti' ngu' cha' tso'o tsa jlo ti' na lcaa cha' lo'o chcui' na lo'o ngu'. ²³ Pana nu na ni, ndacha' na jil̄i ngu' cha' jil̄i Cristo nu cua ngujuii lo crusi cha' cua'ni lyaá jil̄na. Li' chiya'a nti' ngu' judío lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' na re; lo'o jua'a ngu' xa' tsu', cha' tonto nchcui' na nti' ngu' bil̄, si'i cha' bil̄ tsiya' ti nti' ngu' bil̄. ²⁴ Pana xa' ña'a nti' lcaa tya'a na nu cua ngusubi ycuil̄ Ndyosi jil̄na, masi laca na ngu' judío, masi laca na ngu' xa' tsu'. Sca ti cha' jil̄i Cristo nchcui' na, cha' jil̄i ycuil̄ Cristo ntsu'u lcaa chacuayá, lcaa cha' tso'o nu cua nti' ycuil̄ Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na.

²⁵ Tso'o tsa ndyu'u cua ña'a ca cha' nu nchcui' ycuil̄ Ndyosi, masi ñacuil̄ ñat̄i chalyuu cha' tonto tsa laca cha' bil̄; pana cuxi la ndyu'u lcaa cha' tlyu nu nda ñat̄i chalyuu nu nchca tsa jil̄i, nti' ngu'. La cui' jua'a nguulla la cña ndyaca, cua ña'a ca cña nu ndu'ni ycuil̄ Ndyosi, masi ñacuil̄ ngu' cha' ná nchca jil̄i Ni; pana cuxi la cña ndyaca nu ndu'ni ycuil̄ ca ñat̄i.

²⁶ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil̄i Cristo, tyi'u ti'

ma juani ñi'ya ña'a ñati ngua ma tya clyo, nu lo'o ngusubi ca ti Ni ji'i ma: sca tucua ti ma nu nchca tsa ji'i ma; si'i ñati tlyu laca ma, si'i ñati culiya' laca ma su ndi'i ma chalyuu, sca tucua ti cu'ma nu tso'o laca xi ji'i ma. ²⁷ La cui' cu'ma nu nacui ngu' cha' ná tso'o ma tsiya' ti, nu juani laca ma ñati nu nti' la ycui' Ndyosi ji'i. Jua'a cua nti' ycui' Ndyosi ta cha' tyuju'u ti' ji'i ñati nu nchca tsa chcui', nti' ycui' ngu'; bi' cha' cua ngusubi Ni ji'i cu'ma, masi ñati ti'i laca ma. Lo'o jua'a ndu'ni Ni cha' tyuju'u ti' ñati nu tlyu tsa cña nchca ji'i, nti' ycui' ngu'; bi' cha' ngusubi Ni ji'i cu'ma nu ná nchca lye ji'i ma. ²⁸ Ndu'ni Ni cha' nga'aa nchca chcui' tsiya' ti nu ñati nu ndulo tsa ji'i ycui' ca; bi' cha' nsubi Ni ji'i ngu' ti'i, nsubi Ni ji'i ngu' nu nxyí lo'o ñati ji'i, nsubi Ni ji'i ngu' nu ná sca na ntsu'u ji'i tsiya' ti, bi' ngu' laca nu nsubi ycui' Ndyosi ji'i cha' caca ngu' ñati ji'i. ²⁹ Jua'a ca cuayá' ti' lcaa na cha' ná tso'o si cua'ni tyucuaa ti' na ji'i tya'a ñati na, si ndube ti' na ji'i ycui' Ndyosi. ³⁰ Ndi'ya laca cha': cua nacui ycui' Ndyosi cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesucristo, lo'o jua'a cua nda Ni ji'i Jesucristo ji'na. Masi ná nchca ji'na, pana nu Jesucristo ni, lcaa cha' nchca ji'i ycui'. Xqui'ya nu Jesús bi' nchca tso'o cresiya ji'na ñati cuxi na cuentya ji'i ycui' Ndyosi; xqui'ya Jesús taca caca na ñati ji'i ycui' Ndyosi, cha' Jesús laca nu ngua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi. ³¹ Bi' cha' cua'ni na ndi'ya, ñi'ya nu nscua lo quityi cusu': “Si nti' na chcui' na lo'o xa' ñati cuentya ji'i sca cha' tlyu, li' tso'o la si chcui' na ji'i cha' tlyu nu ngua'ni ycui' nu Xu'na na”. Jua'a nacui quityi bi'.

2

Ni cha' laca ngujui'i ca'a ngu' ji'i Cristo lo crusi

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tyi'u ti' ma ñi'ya ngua'ni na' tya clyo, lo'o ndyalaa na' su ndi'i ma cha' chcui' na' lo'o ma cha' tso'o nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o na, cha' ji'i Jesucristo bi'; ná quiña'a tsa cha' tucui nchcui' na' lo'o cu'ma li', si'i cha' nchca tsa na' nchcui' na' lo'o cu'ma li'. ² Laja lo'o nguti'i na' quich'i tyi ma, ngüiñi ti' na' cha' ná ta na' xi xa' la cha' lo'o ma tsiya' ti; sca ti cha' ji'i ycui' Jesucristo, la cui' Cristo nu ngujui'i ca'a ngu' ji'i lo crusi, tsa bi' ti cha' nchcui' na' lo'o ma li'. ³ Lo'o ndyalaa na' su ndi'i ma, nguna'a tya ti' na' ndu na' li'; nchcu'a tya na' cha' ngulacua tsa ti' na' ni cha' xacui ma 'na li'. ⁴ Lo'o nda na' cha' bi' lo'o ma, ná ngulana na' quiña'a tsa cha' nu tyu'u tu'ba na', ná ngua'ni na' ñi'ya nu ndu'ni ñati nu nchca tsa chcui'. Pana cua nda ycui' Ndyosi juersa jna'; cua nchcui' na' lo'o ma lcaa cha' nu cua nda Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o na', cha' caca cuayá' tso'o ti' ma. ⁵ Xqui'ya cña nu ngua'ni ycui' Ndyosi, bi' cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesús li'; si'i xqui'ya sca cha' nu ngulo hique ti na' cha' nchca tsa jna'.

Sca cha' tso'o nu nti' ycui' Ndyosi chcui' Ni lo'o ñati

⁶ Masi jua'a, cua ntsu'u cha' tso'o nu nchcui' na lo'o ñati nu nduna tso'o cha' ji'i ycui' Ndyosi; cha' nu ngua'ya hique ycui' Ndyosi laca cha' bi', si'i sca cha' nu jlo ti' ñati chalyuu. La cui' ti ná jlo ti' nu laca loo chalyuu cha' bi', masi cua lijya tye cha' culo ngu' bi' cña. ⁷ Cua nda ycui' Ndyosi cha' tso'o bi' lo'o na cha' chcui' na lo'o ñati. Bilya caca cuayá'

ti' ñat̄i chalyuu ji'̄i cha' bi' tya sa'ni la, cha' ná nti' Ni cha' cuna ñat̄i nu ngua lí'. Pana tya lo'o bilya tya' chalyuu, tya li' ngulacua ti' Ni ñi'ya nu cua'ni Ni; ngua ti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni lyaá Ni ji'na lo'o x̄ni na cha' ji'̄i Jesús. Tlyu tsa cha' tso'o caca ji'na li'. ⁸ Ni sca ñat̄i nu laca loo chalyuu, ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi'. Si ngua jlo ti' ngu' cha' bi', ñi'ya nu ngua ti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni Ni, ná ngujui'̄i ca'a ngu' bi' ji'̄i Jesús lo crusi li', ycui' Jesús nu Xu'na na nu tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ji'̄i. ⁹ Ñi'ya nu nscua cha' lo quityi cusu', jua'a laca cha' bi'. Ndi'ya nchcui' quityi bi':

Cua ngua'ni cho'o ycui' Ndyosi cha' tso'o nu ty-
 acua ji'̄i ñat̄i nu ntsu'u tyiquee ji'̄i ycui' Ni;
 laca bi' cha' nu bilya ña'a ñat̄i chalyuu ji'̄i, cha' nu
 bilya cuna ñat̄i ji'̄i,

ni ná ngulacua ti' ngu' cha' caca cha' bi'.

¹⁰ Pana nu na, ngu' tya'a ngus̄ni na cha' ji'̄i Cristo, cua ngulu'u Ni ji'na ñi'ya caca cha' tso'o bi' xqui'ya Xtyi'i ycui' Ni nu cua nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na. Tso'o tsa ndacha' loo Xtyi'i ycui' Ni ji'na lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ycui' Ndyosi cha' cua'ni Ni nde chalyuu, tso'o tsa jlo ti' na cha' bi' xqui'ya Xtyi'i ycui' Ni.

¹¹ Nu ñat̄i chalyuu na ni, hique ti na ntsu'u co'o lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee na; sca ti ycui' na lo'o ycui' Ndyosi caca jlo ti' na lcaa cha' nu nclyacua ti' na. Lo'o jua'a laca ycui' Ndyosi, sca ti Xtyi'i ycui' Ni jlo ti' lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee Ni. ¹² Si'i sca cui'̄i cuxi nu ntsu'u nde chalyuu ti laca Xtyi'i nu cua nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na juani; na cua nda Ni Xtyi'i ycui' Ni ji'na, cha' cua ngus̄ni na cha' ji'̄i Ni.

Lo'o jua'a xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ni caca cuayá' ti' na lcaa cña tso'o nu ndu'ni Ni ne' cresiya ji'na. ¹³ Nu lo'o cacha' na cha' tso'o nu ji'i ycu'i Ndyosi bi' ji'i ñati ji'i ycu'i Ni, nu ngu' nu ntsu'u Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'i, li' clyana na sca cha' nu chcu'i na, sca cha' nu ta Xtyi'i ycu'i Ni lo'o na; ná clyana na quiña'a tsa cha' chcu'i na ñi'ya nu ndu'ni ñati nu nchca tsa ji'i ycu'i ca ngu'.

¹⁴ Pana ñati nu ná stu'ba cha' ji'i lo'o ycu'i Ndyosi ni, ná taca ca cuayá' ti' ngu' bi' ni sca cña nu ndu'ni ycu'i Ndyosi cuentya ji'i Xtyi'i ycu'i Ni; ná nchca ca cuayá' ti' ngu' bi' ji'i cha' bi' tsiya' ti. Sca ti si ntsu'u Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'na, li' caca cuayá' ti' na ni cha' laca bi', bi' cha' ná sca cha' laca nti' ngu' bi'. ¹⁵ Taca ca cuayá' ti' na ñi'ya ndyu'u lcaa cha' si cua ntsu'u Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'na, lo'o li' ná taca xacu'i ngu' xi xa' la cha' ji'na. ¹⁶ Ndi'ya nscua lo' quityi ji'i ycu'i Ndyosi: “¿Tilaca nchca cuayá' ti' ni cha' laca nu nda'ya hique ycu'i Ndyosi? ¿Ha caca ji'na ta na sca cuii lo'o Ni?” nacui quityi. Pana nu na ni, xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi cua ngujui cha' ji'na ni cha' laca nu nclyacua ti' ycu'i Cristo.

3

Sca ti cña ji'i ycu'i Ndyosi ndu'ni ca ta'a ngu' nu ngulu'u cha' ji'i Jesús

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu'i Ndyosi, tyucui tyempo lo'o nguti'i na' ca slo ma nu ngua tya li', ná ngua 'na chcu'i na' lcaa cha' nu ngua ti' na' chcu'i lo'o ma, cha' bilya xñi tso'o ma cha' ji'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi nu nda Ni ji'na. Xti ti cha'

nchcui' na' lo'o ma li', cha' ña'a ti cuxi ti ngulacua ti' ma. Ñi'ya laca nu sube cuañi', jua'a ngua cu'ma, cha' bilya xñi tso'o ma cha' ji'i ycui' Ndyosi; ² bi' cha' tiya' ti ngulu'u na' scaa cha' ji'i ma. Ñi'ya laca lo'o sca cubi' cuañi', styi' xtya'a ti ntyi' cubi' bi', cha' ná nchca cacu tso'o; jua'a ngua cu'ma, cha' ná ngua cuna tso'o ma scaa cha'. Masi juani tya lyiji cua'ni yala ma cha' ca tsa'a tso'o ma, ³ cha' ña'a ti tya ndiya la ti' ma ña'a cha' cuxi nu ndyu'ni ñati chalyuu. Nu lo'o liye' ti' ma ji'i tya'a ñati ma, nu lo'o lye nxuu tya'a ma, tyaca' tyijyu' cha' ndiya la ti' ma cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu. Tya ndu'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ñati cuxi. ⁴ Nu lo'o ñacui sca ngu' tya'a ma cha' ndi'ya: “Ñati ji'i Pablo laca ya”, cuati ñacui xa' la ngu' tya'a ma cha' ndi'ya: “Ñati ji'i Apolos laca ya”, ñi'ya ndu'ni ñati cuxi, jua'a ndu'ni ma li'.

⁵ ¿Tilaca laca nu Apolos bi' lacua? ¿Tilaca laca na' lacua? ¿Ha si'i cña ji'i ycui' Ndyosi ndyu'ni ca ta'a ya? ¿Ha si'i xqui'ya cha' nda ya cha' lo'o ma, bi' cha' ngusñi ma cha' ji'i Cristo li'? Cua laca cña ndyu'ni scaa ya, la cui' cña ñi'ya nu cua nda ycui' nu Xu'na na cha' cua'ni ya. ⁶ Ñi'ya laca sca ñati nu cataa sca si'yu, lo'o li' chaca laca nu su'ba hitya suu na cuiñi bi', jua'a laca cuare lo'o ma; na' laca nu yaa ndacha' na' cha' bi' ji'i ma su clyo, lo'o tiya' la li' ñaa Apolos nda la cha' bi' lo'o ma. Pana sca ti ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyanu tso'o cha' bi' ne' cresiya ji'i ma; ⁷ ná ndu'ni cha' tilaca laca nu cua nda cha' bi' lo'o ma tya clyo la, ná ndu'ni cha' tilaca laca nu tya nda la cha' bi' lo'o ma ca tiya' la. Sca ti ycui' Ndyosi laca nu ndulo tsa cha' ji'i, cha' ycui'

Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyanu tachaa cha' ji'i Ni ne' cresiya ji'i ma. ⁸ Sca ti cuayá' ndu'ni ya lo'o tya'a ya, masi nda ya cha' lo'o cu'ma su clyo, masi nclyu'u tso'o la ya cha' bi' ji'i ma ca tiya' la. Ycui' Ndyosi ni, tya ta la Ni cha' tso'o ji'i ya, tsa ña'a nu ndyu'ni tso'o ya cña ji'i Ni. ⁹ Tya'a ndyu'ni ya cña ji'i ycui' Ndyosi laca cuare; lo'o cu'ma ni, ndu'ni Ni cña ne' cresiya ji'i ma, cña ji'i ycui' Ndyosi laca bi'.

Lo'o jua'a taca ta na' chaca cuii lo'o ma juani: ñi'ya si laca ma sca ni'i tonu, jua'a laca ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi; ¹⁰ lo'o na', ñi'ya nti' sca cuityi ni'i cuentya ji'i ycui' Ndyosi, jua'a laca na' lo'o cu'ma, laja lo'o nclyu'u na' ji'i ma cha' ji'i ycui' Ni. Ndi'ya ndyu'ni na' lo'o ma: ñi'ya nti' si cua ngusta tso'o na' quiya' sca ni'i, lo'o li' ndyalaa xa' la ngu' cuityi cha' cua'ni lyiji ngu' cha' tya' ni'i bi', bi' laca ñati nu tya'a ndya'a na' cña nu cua ngulu'u tso'o la ji'i ma. Lcaa ngu' cuityi nga'a cha' culacua ti' clyo ñi'ya ña'a xana tya' ni'i; lo'o jua'a lcaa ya tya'a ndyu'ni ya cña, nga'a cha' cui'ya tso'o ya cuentya ñi'ya nu caca culu'u tso'o la ya cha' bi' ji'i ñati. ¹¹ Jua'a laca cha' lacua: cua laca ngusta ycui' Ndyosi ji'i Jesucristo, cha' sca ti yu bi' caca suu lcaa cha' bi', cha' ycui' Jesús laca nu ntucua quiya' cha' nu cua ngusñi na ji'i ycui' Ndyosi Sti na; nga'aa ntsu'u xa' la jo'ó xa' la ñati nu laca suu cha' bi'. ¹² Ntsu'u ngu' tya'a na nu nclyu'u tso'o la ji'i lcaa tya'a na, ñi'ya nti' si cuiña chca ngu' sca ni'i tso'o, ñi'ya laca si tya' ni'i bi' masi lo'o oro, masi lo'o plata, masi lo'o quee ndubi nu quiña'a tsa nga'a tya' ni'i bi'. Pana ntsu'u xa' la ngu' tya'a na nu cuxi la nclyu'u ji'i tya'a, ñi'ya laca si cuiña chca ngu' sca ni'i yaca ti, nu canta' ti tya' lo'o quii lo'o quixii ti. ¹³ Tiya' la li'

lo'o caa Jesucristo chaca quiya' cha' cua'ni cuayá' jii' ñati chalyuu, li' quijeloo cha' jii' ycuí' Ndyosi ñi'ya ña'a cña nu ngua'ni scaa ngu'. Tsa' bi' tsa cña nu ngua'ni scaa ñati lo sca quii' tlyu, cha' cua'ni cuayá' Ni jii'; si tyaquí cña bi', ná tso'o ngua cña bi' li'; si ná tyaquí, li' caca cuayá' ti' Ni cha' tso'o tsa cña bi' li'. ¹⁴ Nu lo'o talo cña nu ngua'ni sca ñati lo'o cua ndyaa lo quii' bi', li' ta Ni cha' tso'o nu tyacua jii' ñati bi'. ¹⁵ Cuati ñati nu tyaquí cña jii' lo quii' bi', nga'aa ña'a ngu' jii' li'; chcuna' cña bi' tsiya' ti. Pana tya culaá Ni jii' ngu' bi', masi tya xi tya lyiji cha' tyaquí ycuí' ngu'.

¹⁶⁻¹⁷ Nu laa tlyu su ndu'ni tlyu ngu' judío jii' ycuí' Ndyosi tyaca'a tsa jii' Ni laca bi', cha' cuentya jii' Ni ndya' ni'í bi'; tyaala tsa ycuí' Ni si cua'ni ñu'u ñati jii' laa bi'. Lo'o cu'ma ni, tyucui ña'a taju cu'ma nu ngusñi ma cha' jii' Cristo, tyaca'a tsa ma cuentya jii' ycuí' Ndyosi; na cua ndyanu Xtyi'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya jii' ma. Lo'o jua'a cua'ni tye ycuí' Ni jii' cua ña'a ca ñati nu cua'ni ñu'u tyucui jii' sca ñati nu tya'a ngusñi na cha' jii' Jesús.

¹⁸ Cua ngusñi na cha' jii' Cristo, bi' cha' tso'o la si ná cñilo'o na jii' ycuí' ca na cha' ngua tsa jii' na, ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu nu ngua tsa jii' ngu'. Ná tso'o si jua'a nelyacua ti' na; nga'a cha' culacua ti' na cha' ná ngua jii' na tsiya' ti, lo'o li' taca cua'ni ycuí' Ndyosi cha' ca'ya sca cha' liñi hique na. ¹⁹ Masi ndu'ni ñati chalyuu cha' ngua tsa jii', cha' tso'o tsa nelyacua ti' ngu', si'í jua'a nti' ycuí' Ndyosi ña'a Ni jii' ngu' bi'; ná tso'o tsiya' ti cha' nu nchcui' ñati chalyuu nti' Ni. Cua nscua sca cha' lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya: “Ndu'ni ycuí' Ndyosi cha' quichí yaa cha' hique ñati chalyuu, masi tso'o tsa

ndu'ni ngu' nti' ngu'", nacui lo quityi. ²⁰ Lo'o ndi'ya laca cha' nu nscua chaca seli lo quityi bi': "Cua jlo ti' ycui' Ndyosi cha' ná tso'o tsiya' ti cha' nu nchcui' ñati chalyuu nu nchca tsa jii' ndu'ni". ²¹ Bi' cha' nga'aa cua'ni tyixi ma lo'o tya'a ma, nga'aa tyu'u lca'a tsa ma jii' sca ti ñati tya'a ya. Cuentya jii' cu'ma laca cua ña'a ca tya'a ndyu'ni ya cña, ²² masi na', masi Apolos, masi Pedro; lo'o jua'a cuentya jii' cu'ma laca cua ña'a ca cha' nu ndyaca nde chalyuu, masi lu'ú na, masi cua ngujuii na, masi sca cha' nu ndyaca juani, masi sca cha' nu caca tyempo nde loo la; cuentya jii' cu'ma laca lcaa cha' nu ndyaca nde chalyuu lacua. ²³ Pana cu'ma ni, cuentya jii' Cristo laca ma; lo'o nu Cristo bi', cuentya jii' ycui' Ndyosi laca Ni.

4

Cristo laca nu nda cña bi' jii' Pablo lo'o jii' tya'a ndya'a yu cña

¹ Nga'a cha' tyi'u ti' ma cha' cña jii' ycui' Cristo ndyu'ni ya. Na ndi'ya lo ya cña cha' culu'u ya jii' ñati lcaa cha' nu cua ngulu'u ycui' Ndyosi jii' ya; sca cha' nu bilya cuna ñati chalyuu tsiya' ti, bi' laca cha' nu culu'u ya jii' ngu'. ² Lo'o ñati nu cui'ya loo sca cña ni, lcaa tsá nga'a cha' tyi'u ti' ngu' jii' lcaa cña nu culo xu'na ngu' jii' ngu'. ³ Cuentya jna', ná ntsii na' jii' ma, ná ntsii na' jii' cua ña'a ca cha' nu chcui' ma jna'; masi chcui' cua ña'a ca ñati chalyuu jna', ná ntsii na' jii' ngu' tsiya' ti. Ná sca cha' cuxi ntsu'u jna' si nti' ngu' sta ngu' qui'ya 'na, nti' na'; ⁴ lo'o jua'a cuentya jii' ycui' Ndyosi, ná ntsu'u cha' cuxi nu gua'ni na', nti' na'. Pana ná ñacui na'

cha' ná ntsu'u cha' sta Ni qui'ya 'na tsiya' ti, sca ti ycui' Ndyosi nu Xu'na na taca cua'ni cuayá' Ni jna' ca lo'o tye chalyuu. ⁵ Lo'o jua'a cu'ma, ná yala tsa clyacua ti' ma cha' sta ma qui'ya ji'i sca ñati; jatya ma ña'a cuayá' caa ycui' nu Xu'na na, bi' laca nu cua'ni cuayá' ji'i ca ta'a na. Li' culotu Ni ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u cuaana ti ne' cresiya ji'na, masi sca cha' nu ná nti' na cacha' na ji'i tya'a ñati chalyuu na. Jua'a cacha' Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i lcaa ñati chalyuu, lo'o li' ta Ni nu tso'o ji'na, cua ña'a ca cha' tso'o nu ñacui Ni cha' tyacua ji'i scaa na.

⁶ Nhcui' na' cha' bi' lo'o cu'ma cha' taca tyi'i tso'o ti ma. Cua nhcui' tsa na' ji'i tyucuaa ya, na' lo'o Apolos, cha' taca culacua xi ti' ma ñi'ya ntsu'u cha' ji'i ya; jua'a caca cuayá' ti' ma cha' ná tso'o xñi ma xi xa' la cha', nu si'i ñi'ya nu nscua lo quityi cha' ji'i ycui' Ndyosi. Ná tso'o cha' hcui' tso'o ma lo'o sca yu tya'a ya nu lca'a tsa ma ji'i, lo'o li' cua'ni xña'a ma lo'o chaca yu tya'a ya. ⁷ ¿Ni cha' laca cha' ndulo tsa cha' ji'i ycui' ma cuentya ji'i ma, pana ná ndube ti' ma ji'i xa' ñati? Ycui' Ndyosi cua nda lcaa na nu ntsu'u ji'i ma, lcaa cña nu nchca ji'i ma; bi' cha' lacua ná ntsu'u cha' cua'ni tyucuaa ti' ma ji'i tya'a ma. Si'i xqui'ya cña nu ndyu'ni ycui' ma ngutsa'a chalyuu ji'i ma, xqui'ya ycui' Ndyosi cua laca ma ñi'ya nu laca ma juani.

⁸ Ndu'ni ma cha' ndulo tsa cha' ji'i ycui' ma, nga'aa ntsu'u na nu lyiji ji'i ma tsiya' ti, nti' ma; ndyu'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' culiya', ndi'i ma ñi'ya ndi'i nu laca loo chalyuu. Lo'o cuare ni, si'i ñati tlyu laca ya, nti' ma. Pana si chañi cha' laca ma loo ji'i ya, ¿ha ná ta ma chacuayá' masi caca

stu'ba xi cha' ji'i ya lo'o ma li', cha' lo'o ya caca ya ñati tlyu li'? ⁹ Nti' na' cha' cua nguxtyanu ycui' Ndyosi ji'i cuare, masi clyo ngulo Ni cña ji'i ya cha' tsa ya tyijyu' cha' hcui' ya cha' ji'i Ni; pana nu juani tyanu chu' la ya ji'i lcaa ngu' tya'a na, ñi'ya laca preso nu tyiquee' ntajatya cha' cujuu ngu' ji'i. Cua laca ya sca cuxe', masi ña'a ñati chalyuu ji'i ya, masi xca nu ntsu'u ji'i ycui' Ndyosi nde cua ña'a ji'i ya. ¹⁰ ¡Xqui'ya ycui' Cristo tonto tsa ya tu'ni! Lo'o cu'ma ni, nti' ma cha' tso'o tsa jlo ti' ma cha' ji'i Cristo. ¡Xti la cña nchca ji'i cuare, nguula la cña nchca ji'i cu'ma nti' ma! ¡Chiya'a la ndu'ni ngu' lo'o cuare tu'ni; chi' la ndu'ni ngu' loo cu'ma! ¹¹ Masi la cui' tyempo juani ti ntsu'u quiya' lo'o ná ndyiji na cacu ya, ná ndyiji na co'o ya, masi late' cusu lacu' ya ntsu'u quiya'; ntyiji' ngu' ji'i ya, ni ná ntsu'u tyi cua, xcui' na ndya'a yu'u ti ya. ¹² Ti'i tsa cña nu ndu'ni ya cha' caja ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i ya chalyuu. Nu lo'o ti'i tsa cha' nu nda ngu' lo'o ya, ná nsacui tu'ba ya ji'i ngu'; tso'o ti nchcui' ya lo'o ngu' li'. Lo'o ndu'ni lya' ti' ngu' ji'i ya, ndalo ya li'; ná nsacui ya' ya ji'i ngu' tsiya' ti. ¹³ Masi chiya'a tsa nchcui' ngu' lo'o ya, ndalo tyiquee ya ji'i ngu' li', nxaala' ya cha' ji'i ngu'. Masi juani ña'a ti tya ndyu'ni cuxi ñati lo'o cua, ñi'ya si laca ya nana' nu ndyanu lo hitya yuu; ñi'ya nti' sca nguti nu nchcuaa ngu', jua'a laca ya cha' ná ntsu'u cuentya ya tsiya' ti, ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'.

¹⁴ Lo'o nscua na' quityi re, ná nti' na' cha' ca tyuju'u ti' ma; tsa bi' ti cha' nti' na' cha' cua'a na' ji'i ma cha' ná cua'ni tyixi ma lo'o ya. Na tyaca'a cu'ma jna' ñi'ya si laca ma sñi' na'. ¹⁵ Ntsu'u tsa ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo nu taca

xtyucua ngu' ji'i mā, pana sca ti na' ndu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni sti mā, cha' ndye ndacha' na' cha' tso'o nu cua nda Jesucristo lo'o na ji'i mā; xqui'ya na' ngusñi mā cha' ji'i Jesús. ¹⁶ Bi' cha' juani nchcui' tsa na' lo'o mā cha' cua'ni mā ñi'ya nu cua na'a mā cha' ndu'ni na'.

¹⁷ Juani nda na' ji'i yu Timoteo lijya yu ca su ndi'i mā, cha' laca nu Timoteo bi' ñi'ya laca sca sñi' na', cha' tyaca'a tsa yu 'na; jua'a tso'o tsa ngusñi yu cha' ji'i Jesucristo. Lcaa se'i su ndya'a na' slo taju ñati ji'i Jesús nu ndi'i sca quichi, ca bi' nclyu'u na' ña'a cha' tso'o nu nga'a cha' cua'ni na chalyuu nu lo'o cua ngusñi na cha' ji'i Jesucristo; jua'a ndu'ni na' tyucui tyempo xqui'ya Jesucristo. Lo'o Timoteo cacha' yu ji'i mā cha' jua'a ndu'ni na'.

¹⁸ ¿Ni cña ndu'ni xi ngu' tya'a mā nu lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ji'i tya'a mā? Ná caa na' ca quichi Corinto slo mā, nti' mā. ¹⁹ Pana ná cube ti' mā, caa na' yala ti ca su ndi'i mā chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi nu Xu'na na. Lo'o li' quijeloo cha' ji'i mā jna', nu lo'o ña'a na' ñi'ya ndyu'ni nu ngu' tyixi bi'; si'i na ntucua' na' ji'i ngu' xqui'ya cha' nu nda ti ngu' bi' li'. ²⁰ Ná taca tyatí yu'u na cha' ji'i ycui' Ndyosi cha' laca Ni loo ji'na si na nchcui' ti na cha' ji'i Ni; na cua nti' Ni cha' cua'ni na cña ji'i Ni, tsa ña'a cña nu ndu'ni ycui' Ni. ²¹ Cua jlo ti' na' cha' tso'o la caca ji'i mā si tso'o ti tyu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i mā lo'o tyalaa na' ca slo mā; tso'o la si tso'o ti chcui' na' lo'o cu'mā li'. Ná tso'o ca ti' mā si ta na' cha' cusu lo'o mā li'.

5

Nga'a cha' culo'o ngu' ji'i tya'a ngu' nu ngua'ni

cha' cuxi

¹ Cua ngujui cha' 'na, cua ndyuna na' cha' suba' tsa ngua'ni sca ñati tya'a ngusñi ma cha' jil'i Jesucristo; ngua'ni yu sca cña nu cuxi tsa. Pana ni ngu' xa' tsu', ná ndu'ni ngu' tsa lo cua cha' cuxi, masi ná ndaquiya' ngu' jil'i ycui' Ndyosi tsiya' ti. Ndi'ya cña ngua'ni yu: ngua'a yu lo'o xtya'a miña'a yu. ² Lo'o ña'a ti tya ndu'ni tyucuaa ti' ma jil'i tya'a ma, masi nga'a cha' ca xñil'i tsa ti' ma xqui'ya cha' cuxi bi'. Nga'a tsa cha' culo'o ma jil'i ñati nu ngua'ni cha' cuxi bi', cha' nga'aa tya'a yu stu'ba ti lo'o cu'ma. ³ Sca ti cuayá' ndyu'u cha', masi ná ndi'i na' lo'o ma juani cha' cua'ni cuayá' na' jil'i yu bi'; pana cacua tsa slo cu'ma ndi'i na', nti' na', xqui'ya cha' ndyi'u tsa ti' na' jil'i ma. Cua laca ngusta na' qui'ya jil'i ñati nu ngua'ni cha' cuxi bi'. ⁴ Bi' cha' lacua tyu'u til'i ma tsa tlyu ti ma chacuayá' jil'i Jesús nu Xu'na na, cha' cua'ni cuayá' ma jil'i yu bi' yala ti. Sca ti cha' ntsu'u tyiquee na' lo'o ma, lo'o jua'a cua nda ycui' Jesucristo chacuayá' cha' cua'ni ma jua'a. ⁵ Li' xtyanu ma jil'i yu bi' ya' nu xña'a. Masi quiñu'u ycui' yu li', quiñu'u cha' jil'i yu su ndi'i yu chalyuu, pana ca lo'o tye chalyuu, ca li' cua'ni lyaá ycui' nu Xu'na na jil'i yu, qui'ya Ni cresiya jil'i yu.

⁶ Si'i cha' tso'o ndu'ni ma cha' ndu'ni tyucuaa ti' ma jil'i tya'a ma. ¿Ha ná jlo ti' ma ñi'ya ndu'ni scua tiye'? Masi xti ti scua tiye' tyu'u jil'i catyá xlyá, cua'ni bi' cha' tyacui quiña'a scua li'. ⁷ La cui' jua'a laca cu'ma, cha' ntsu'u qui'ya bi' chu' ma. Laca qui'ya bi' jil'i ma ñi'ya laca scua tiye' nu nga'aa tso'o tsiya' ti; tso'o si xcuaa ma jil'i, chaca quiya' quixa' cucui scua bi'. Lo'o jua'a cu'ma, nga'a cha' culotsu' ma qui'ya nu ntsu'u jil'i ma, cha'

xcutsa'a Ni cha' nu ntsu'u tyiquee ma, cha' caca lubii cresiya ji'i ma. Na cua laca lubii bi' ji'i ma xqui'ya Jesús. Lo'o caca ta'a pascua ni, li' tyi'u ti' na cha' ngua'ni tye ycui' Cristo ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na. Xqui'ya lcaa na ngujuii Ni lo crusi, ngua Cristo msta lu'ú cuentya ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na. ⁸Bi' cha' tso'o la si tyi'u ti' na ji'i Cristo lcaa tsa, cha' xa' ña'a cua'ni na li'; tso'o ti cua'ni na lo'o ñati, xcui' cha' liñi hcui' na lo'o ñati. Laca na ñi'ya laca xlyá cui nu ndya' chaca quiya' li'; nga'aa ntsu'u cha' cua'ni na ñi'ya nu ngua'ni na sa'ni lo'o ntsu'u cha' cuxi ji'na, lo'o ntsu'u cha' suba' ji'na, cha' ngua na ñi'ya ngua tsa ycu' xlyá nu ná tso'o tyempo bi'.

⁹Lo quityi nu nda na' ndyaa slo ma tya clyo la, bi' nguscua na' cha' ná cua'ni tya'a ma lo'o ñati nu xcui' cha' suba' ndu'ni; ¹⁰pana ná nguscua na' cha' nga'aa hcui' ma tsiya' ti lo'o ñati cuxi bi'. Ntsu'u tsa ñati chalyuu nu ná ndaquiya' ji'i ycui' Ndyosi, nu ndu'ni suba', nu ndacui ti', nu cuaana, nu ndu'ni tlyu ji'i lcu'i jo'ó ti; lo'o jua'a ná caca tyu'utsu' na ji'i ngu' bi', sca ti si tyu'u na chalyuu tyaa na tsiya' ti. ¹¹Pana ná tso'o cha' tyu'u cha' ji'i ma lo'o ñati nu ndu'ni jua'a, masi ndu'ni ngu' bi' lo'o ma cha' tya'a ñati ji'i Jesucristo laca ngu' bi'; bi' laca cha' nu ngua ti' na' hcui' lo'o ma. Ná caca stu'ba cha' ji'i ma lo'o ngu' si suba' ndu'ni ngu', si ndacui ti' ngu', si ndu'ni tlyu ngu' ji'i lcu'i jo'ó ti, si cuxi tsa nhcui' ngu' lo'o ñati, si cu'bi ngu', si cuaana ngu'; ná caca xñi ma cha' ji'i ngu' nu ndu'ni jua'a. Masi nacui ñati bi' cha' stu'ba ti ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o Jesús, ná caca tyu'u cha' ji'i ma lo'o ngu'. La cui' ti cha', ni ná tso'o chca'a ma cacu ma tyaja lo'o ñati nu ndu'ni jua'a. ¹²⁻¹³Si'i cuentya jna'

laca ñati nu ná ndaquiya' jii ycuí' Ndyosi tsiya' ti, caca cuayá' jii' ngu' bi' slo ycuí' Ndyosi. Pana nu ngu' tya'a ma nu ntsu'u cha' jii' lo'o Cristo, tso'o la si cua'ni cuayá' ycuí' cu'ma jii' ngu', nti' na'. Bi' cha' lacua culo'o ma jii' nu cuxi, cha' ná cua'ni tya'a ngu' bi' lo'o ma tsiya' ti.

6

Nu lo'o ntsu'u cha' cusuu jii'na lo'o tya'a ñati na

¹ Cu'ma tya'a ngusni na cha' jii' Jesús, nu lo'o ndyaca sca cha' cusuu jii' ma lo'o tya'a ñati ma, ¿ha tso'o la cha' ndya'a ma slo bese, nti' ma? ¿Ha tso'o nti' ma cha' ndya'a ma slo ñati nu ná ndaquiya' jii' ycuí' Ndyosi tsiya' ti? ¿Ha ná tso'o la si tsa ma slo ngu' tya'a ngusni ma cha' jii' Jesús? Jua'a taca ca ti cha' jii' ma lo'o tya'a ma li'. ² Cua jlo ti' ma cha' cu nscua cha' ycuí' na cua'ni cuayá' na jii' lcaa ñati chalyuu lo'o cua tye ti cha', cha' cua ntsu'u cha' jii'na lo'o ycuí' Ndyosi. Si jua'a caca cña nu cua'ni ma ca tiya' la, ¿ha ná caca jii' ma cua'ni cuayá' ma jii' sca cha' xca ti nde chalyuu juani? ³ Lo'o jua'a nu ngu' xca jii' ycuí' Ndyosi ca nde cua, nda ma cuentya cha' lo'o ngu' bi' nga'a cha' cua'ni cuayá' na jii'; bi' cha' ycuí' ca na taca xquiñi na sca cha' nu ndyaca jii'na lo'o tya'a na nde chalyuu. ⁴ Lo'o ndyaca sca cha' cusuu jii' ma lo'o tya'a ma, ná tso'o tsa lo'o ma jii' tya'a ma cha' caca cuayá' jii' ma slo xa' ñati nu ná stu'ba cha' jii' lo'o tya'a ngusni ma cha' jii' Jesús. ⁵ Nscua na' cha' re cha' caca tyuju'u ti' ma slo ycuí' Ndyosi. ¿Ha ná ntsu'u ni tsaca ngu' tya'a ma nu nchca cuayá' ti' ñi'ya caca xquiñi cha' jii' ma lo'o tya'a ma? ⁶ Pana xa' tsa ña'a ndu'ni

mā ca jua. Masi ñatī tya'a ngusñi mā cha' jī'ī Jesús, ndya'a lo'o mā jī'ī ca slo ngu' nu ná ndaquiya' jī'ī ycuī' Ndyosi tsiya' ti, cha' cua'ni cuayá' ngu' bi' jī'ī ngu' tya'a mā.

⁷ Nu lo'o ntsu'u cha' cusuu jī'ī mā lo'o tya'a mā, li' hora ti caca cuayá' ti' na cha' tya lyiji xñi tso'o mā cha' jī'ī Jesús. ¿Ha ná tso'o la, masi ta mā chacuayá' cha' caca cha' cuxi bi' jī'ī mā jua'a ti? ¿Ha ná tso'o la, masi cuaana ngu' cha' tso'o nu ntsu'u jī'ī mā jua'a ti? ⁸ Pana si'i na tso'o la ndu'ni mā; cha' cuxi ndyu'ni mā lo'o ycuī' ngu' tya'a ngusñi mā cha' jī'ī Jesús, hasta ntyucuaana mā na nu ntsu'u jī'ī tya'a mā.

⁹ Jlo ti' na cha' ná lo'o ñatī cuxi taca tsaa ca su tlyu ca su laca ycuī' Ndyosi loo. Tso'o siliñi tsa caca cuayá' ti' mā cha' ná tsaa ngu' cuxi ca su tso'o bi': ñatī nu suba' tsa ndu'ni lo'o tya'a, lo'o jua'a ñatī nu ndu'ni tlyu jī'ī lcuī' jo'ó ti, lo'o jua'a ñatī nu ntsu'u cha' jī'ī lo'o clyo'o xa' ñatī, jua'a nu ngu' qui'yu nu ndu'ni suba' lo'o tya'a qui'yu ti ngu', ¹⁰ lo'o jua'a nu cuaana, lo'o jua'a nu nxlyaá na nu ntsu'u jī'ī tya'a ngu', lo'o jua'a nu cu'bi, lo'o jua'a nu nchcui' cha' cuxi jī'ī tya'a ngu', lo'o jua'a nu cuxi ti ndu'ni ngana jī'ī tya'a ngu', ná tsaa chca ñatī cuxi bi' ca su tso'o su ntucua ycuī' Ndyosi. ¹¹ Lo'o jua'a ntsu'u xi cu'mā nu ngua'ni mā la cui' tya'a cha' cuxi bi' tya sa'ni la; pana cua xa' ña'a ndu'ni mā juani, cha' cua ngüityi Jesús lcaa qui'ya nu ntsu'u jī'ī mā tya li', cua ndyatī mā cuentya jī'ī ycuī' Ndyosi li'. Cua ngüiñi cha' jī'ī mā lo'o ycuī' Ndyosi nu lo'o ngusñi mā cha' jī'ī ycuī' Jesucristo nu Xu'na na, lo'o li' cua nda Ni Xtyi'i ycuī' Ni cha' tyanu ne' cresiya jī'ī mā.

Ña'a tsaca tyucui ña'a na laca na ji'iyucui' Ndyosi

¹² Ntsu'u quiya' nchcui' ñati: “Ntsu'u chacuayá' 'na cha' cua'ni na' cua ña'a ca cha', ñi'ya nu nti' na' cha' cua'ni na'”, nacui' ngu'. Chañi cha' ji'iyu' ngu', pana ntsu'u cha' nu cua'ni na nu ná ntsu'u su xtyucua ji'na. Lo'o na, taca ñacui' na cha' ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cua'ni na ñi'ya nu nti' ti na cua'ni na; pana ná tso'o si qui' tsa na ji'iyu' sca cha' nu ndu'ni na ña'a cuayá' nu nga'aa caca xtyanu na ji'iyu'. ¹³ Ntsu'u chaca cha' nu nchcui' ñati: “Taca cacu na lca ti lo na nu nti' na cacu na”, nacui' ngu', “bi' cha' ntsu'u quiji' ne' na cha' cua'ni cha'a na bi' lo'o na cacu na”, nacui' ngu'. Chañi cha' bi', pana sca ti cuayá' cua'ni tye yucui' Ndyosi ji'iyu' na ndacu na lo'o jua'a ji'iyu' cuaña' yucui' na. La cui' jua'a cua ngüiña' yucui' Ndyosi ji'iyu' tyucui' ña'a na lijya na chalyuu, pana si' cha' culiji ti cuaña' na lo'o ndu'ni suba' na lo'o ñati, si' xqui'ya cha' bi' ngüiña' Ni ji'na; cha' caca na ñati ji'iyu' Ni, cha' caca Ni nu Xu'na na, bi' cha' cua nda yucui' Ndyosi ji'na lijya na chalyuu. ¹⁴ Tlyu tsa cha' ngua'ni yucui' Ndyosi lo'o Jesús nu Xu'na na lo'o ngua'ni Ni cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya', ngulo Ni ji'iyu' yu ca su ntsiya yu ngujui. La cui' jua'a tlyu tsa cha' caca lo'o cua'ni Ni cha' tyu'ú na chaca quiya', qui'ya Ni ji'na tyaa lo'o Ni ji'na ca lo'o tye chalyuu.

¹⁵ Cristo ca ji'iyu' tyucui' ña'a tsaca ma lacua, stu'ba ti ntsu'u cha' ji'iyu' ma lo'o nu xa' la ñati tya'a ngusni na cha' ji'iyu' Cristo. Lo'o laca na ñati ji'iyu' Cristo ni, ¿ha caca sa'a na ji'iyu' sca nu cuna'a calle ti? Ná tso'o cua'ni na jua'a tsiya' ti. ¹⁶ ¿Ha ná jlo ti' ma cha' stu'ba ti tyiquee na, sca ti tañi na lo'o ñati bi', si tyu'u cha' ji'na lo'o, masi sa'a ti na ji'iyu'? La cui' jua'a

cha' nscua lo quityi cha' jo'ó nu ndi'ya nchcui': "Laca nu tyucuaa ngu' bi' ñi'ya si laca ngu' sca ti ñati". Jua'a nchcui' quityi bi'. ¹⁷ La cui' jua'a caca ji'na lo'o tyu'u cha' ji'na lo'o Jesús nu Xu'na na; nchca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús li', cha' ntsu'u Xtyi'i ycui' Ni ne' cresiya ji'na.

¹⁸ Bi' cha' ná cua'ni suba' ma lo'o xa' ñati. Cua ña'a ca qui'ya nu ntsu'u ji'na, ná cua'ni ñu'u bi' ji'i ycui' na; pana lo'o cala' na ji'i xa' ñati nu si'i ñati ji'na, ycui' ca na cua'ni ñu'u na ji'na li'.

¹⁹⁻²⁰ ¿Ha ná nda ma cuentya cha' tyaca'a tsa ma ji'i ycui' Ndyosi, xqui'ya cha' nda Ni Xtyi'i ycui' Ni nu ndyanu ne' cresiya ji'i ma? Nga'aa si'i cuentya ji'i ycui' ti ma ndya'a ma, cuentya ji'i ycui' Ndyosi laca ma. Quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni Ni cuentya ji'na cha' ngulaá ma ji'i nu cuxi, cha' laca ma ñati ji'i ycui' Ni; bi' cha' cua'ni tlyu ma ji'i ycui' Ndyosi lcaa su ndya'a ma, tyi'u ti' ma ji'i Ni, lo'o jua'a tyucui tyiquee ma cua'ni ma lcaa cña nu culo ycui' Ni ji'i ma.

7

¿Ha tso'o la si caja clyo'o na?

¹ Juani scua na' xi cha', cha' xacui na' cha' ji'i ma cuentya ji'i quityi nu nguscua ma, nu ndyalaa slo na' tsubi' ti. Nu na ngu' qui'yu, tso'o la si ná caja clyo'o na; tyanu na jua'a ti, nti' na'. ² Pana nde chalyuu su ndi'i na, ntsu'u tsa cha' suba' nu ndu'ni ngu' lo'o ngu' cuna'a; bi' cha' ni na' ji'i ma cha' tso'o la si lcaa ñati caja clyo'o ngu', caja sca nu cuna'a ji'i sca nu qui'yu, lo'o jua'a nu cuna'a caja qui'yu ji'i. ³ Nga'a cha' tyi'i tso'o nu qui'yu lo'o clyo'o yu, ñi'ya nu nga'a cha' caca; lo'o jua'a nu

cuna'a ni, nga'a cha' tyi'i tso'o lo'o clyo'o ñi'ya nu nga'a cha' caca. ⁴ Bi' cha' nga'aa culo sca nu cuna'a cña ji'i ycu'i ca si cua ngujui clyo'o, cha' nu qui'yu laca loo ji'i; lo'o jua'a nu qui'yu, nga'aa si'i ycu'i ca yu nu culo cña ji'i yu lo'o cua ngujui clyo'o yu, cha' nu cuna'a laca loo ji'i yu li'. ⁵ Ná tso'o si tyeje tacui tyuu tsá nu ná ndi'i mā lo'o clyo'o mā; sca ti si tyu'utsu' mā xi ji'i tya'a mā cha' caja xi tyempo chcu'i mā lo'o ycu'i Ndyosi Sti mā. Lo'o nteje tacui cha' bi', xa' tyi'i mā lo'o clyo'o mā li', ñi'ya nu ndi'i ti mā. Si ná cua'ni mā jua'a, ná tyiquee' quiñu'u cha' ji'i mā lo'o clyo'o mā cha' ná nchca talo mā tyuu tsá. Lo'o li' cua'ni nu xña'a ngana ji'i mā.

⁶ Ná ñacu'i mā cha' nclyo na' cña ji'i mā cha' caja clyo'o mā; nde laca sca cha' nu nda ti na' lo'o mā, ⁷ cha' cuentya jna' tso'o la si tyanu ngu' ycu'i ti ngu' ñi'ya nu ndi'i na', jua'a nti' na'. Pana xi xa' ca ña'a ndu'ni ycu'i Ndyosi lo'o scaa ñati, cha' cua nda ycu'i Ndyosi chacuayá' ñi'ya tyi'i scaa na; tsaca lo ña'a ndi'i tsaca ñati, chaca lo ña'a ndi'i chaca ñati, tsa ña'a chacuayá' nu nda Ni ji'na.

⁸ Nde laca cha' nu ta na' lo'o cu'mā nu bilya caja clyo'o mā, cuati jua'a lo'o ngu' tya'a na nu ndyanu ti'i ti: tso'o la caca ji'i mā si tyi'i mā ñi'ya nu ndi'i ti na', nti' na'. ⁹ Sca ti si ná talo mā tyi'i mā jua'a ti, tso'o la si caja clyo'o mā li', cha' ná tso'o si quiñu'u ti' na cha' xcui' ndijña tyiquee na ji'i ñati nu caca clyo'o na.

¹⁰ Nu cu'mā nu ndi'i lo'o clyo'o mā ni, ndi'ya cña ntsu'u cha' cua'ni mā; ni si'i cuentya jna' ngulo na' cña re ji'i mā, ndi'ya cña nclyo ycu'i Ndyosi nu Xu'na na ji'i mā: Ná xtyanu ti'i cu'mā ngu' cuna'a ji'i clyo'o mā. ¹¹ Si cua nguxtyanu mā ji'i nu qui'yu,

nga'a cha' tyanu mā ycui' ti mā, sca ti si tyaja'a mā tyaa mā lo'o clyo'o mā chaca quiya'. Lo'o jua'a cu'mā ngu' qui'yu, ná ntsu'u chacuayá' ji'i mā cha' culo'o mā ji'i clyo'o mā.

¹² Nu juani ta na' sca cha' lo'o cu'mā ngu' qui'yu tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, nu ntsu'u clyo'o mā nu tya lyiji xñi cha' ji'i Jesús; si tyaja'a bi' tyi'i bi' ñi'ya nu ndi'i ti lo'o mā, tso'o li'. Ná ntsu'u chacuayá' ji'i mā cha' culo'o mā ji'i nu cuna'a bi' cha' tyaa ngu'. Na' laca nu ngulo na' cña bi' ji'i mā; masi ná ndu ycui' Ndyosi lo'o na', pana sca ti cuayá' ndyu'u cha' bi'. ¹³ La cui' ti cha' ta na' lo'o cu'mā ngu' cuna'a tya'a na nu ntsu'u clyo'o mā nu bilya xñi cha' ji'i Jesús, tya'a cha' nu ngusñi mā: ná tso'o culo'o mā ji'i nu qui'yu clyo'o mā si tya ndi'i tso'o ti ngu' lo'o mā. ¹⁴ Ntucuá ycui' Ndyosi ji'i cha' nu nchcui' ngu' cuna'a bi' lo'o ycui' Ni cuentya ji'i clyo'o ngu', tso'o cha' bi' cuentya ji'i ycui' Ndyosi cha' clyo'o laca ngu'. Lo'o jua'a nu ngu' cuna'a nu tya lyiji xñi cha' ji'i Jesús, tya'a cha' nu cua ngusñi clyo'o, ntucuá ycui' Ndyosi ji'i cha' nu nchcui' nu qui'yu bi' lo'o ycui' Ni cuentya ji'i clyo'o ngu'; tso'o cha' bi' cuentya ji'i Ni cha' clyo'o laca ngu'. Nga'a cha' caca jua'a xqui'ya nu sube sñi' mā. Nga'aa laca ngu' sube bi' ñi'ya nu laca sñi' xa' ñati nu ná ndaquiya' ji'i ycui' Ndyosi tsiya' ti, cha' cua ngusñi Ni cuentya ji'i nu sube bi' xqui'ya cu'mā. ¹⁵ Sca ti cha' ji'i ñati nu ná ntaja'a xñi cha' ji'i Jesús bi', si cua nti' ngu' xtyanu ngu' ji'i clyo'o ngu', si lya' ti' ngu' ji'i clyo'o ngu' cha' ngusñi clyo'o ngu' cha' ji'i Jesús, li' ta mā chacuayá' cha' tyaa ngu' nu ná ngusñi cha' ji'i Jesús bi'. Nu ngu' tya'a na nu ngusñi cha' ji'i Jesús, masi qui'yu, masi cuna'a, cua ntsu'u

chacuayá' jì'ì mā cha' xtyanu mā jì'ì clyo'o mā, sca ti si jua'a ti taca tyi'ì mā tì ti chalyuu. Cua nti' ycuì' Ndyosi cha' tyi'ì tso'o na chalyuu. ¹⁶ Cu'mā ngu' cuna'a, ná tyiquee' xñi clyo'o mā cha' jì'ì Jesús xqui'ya cu'mā cha' jlyā ti' mā jì'ì Jesús; clyāá yu bi' jì'ì nu xña'a li'. La cui' jua'a cu'mā ngu' qui'yu, ná tyiquee' xñi clyo'o mā cha' jì'ì Jesús xqui'ya cha' jlyā ti' mā jì'ì Jesús; clyāá cho' jì'ì nu cuxi li'.

Ná ndulo tsa cha' jì'ì ycuì' Ndyosi na ca laca scaa na

¹⁷ Nu lo'o tya lyiji cusubi ycuì' Ndyosi jì'na, tya li' cua laca nda Ni jì'na ñi'ya nu tyi'ì scaa na chalyuu. Ycuì' Ndyosi laca nu nda chalyuu jì'na tya clyo, lo'o jua'a ycuì' Ni laca nu ngusubi jì'na cha' xñi na cha' jì'ì Ni juani. Tya la cui' chalyuu bi' laca nu ntsu'u jì'na juani, la cui' ña'a chalyuu nu ngujui jì'na tya clyo; pana juani tyucui tyiquee na ndi'ì na chalyuu. La cui' ti cha' nchcui' na' lo'o ngu' lcua ti quichì su ndi'ì ngu' nu ngusñi cha' jì'ì Cristo. ¹⁸ Ñi'ya nti' ngu' judío ni, lo'o ngusñi ngu' cha' jì'ì Jesús xqui'ya cha' ngusubi Ni jì'ì ngu', ná tso'o si caca tyuju'u ti' ngu' cha' ngusi'yu ñati quiji ngu' cha' laca ngu' judío; ntsu'u cha' tyanu ngu' ñi'ya nu ña'a ti ngu' lo'o ngua cuañi' ngu'. Ngu' xa' nasiyu ni, ná ntsu'u cha' jì'ì ngu' cha' xi'yu quiji ngu' jua'a, nu lo'o xñi ngu' bi' cha' jì'ì Jesús; ná ntsu'u cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío, tyanu ngu' ñi'ya nu ndi'ì ti ngu' li'. ¹⁹ Ná ndu'ni cha' cuentya jì'ì ycuì' Ndyosi, masi ngulacua na jua'a, masi ná ngulacua na jua'a; nu ndu'ni cha' cuentya jì'ì ycuì' Ndyosi laca cha' cua'ni na cña nu nclyo Ni jì'na. ²⁰ Bi' cha' juani ña'a ti tya nga'a cha'

tyi'í na chalyuu, ñi'ya ndi'í ti na tya lo'o ngusubi Ni ji'na cha' caca na ñati'í ji'í. ²¹ Ná ndu'ni cha' masi msu nu ngüi'ya ñati'í laca ma nu lo'o ngusubi Ni ji'í ma, pana tso'o laca si caja nu ta caya' cha' tyu'u ma laja ti. ²² Ñati'í nu jua'a tya ntsu'u xu'na ngu' nu lo'o cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'í ngu', juani ndi'í tso'o ti ngu' bi', xqui'ya cha' cua ngusñi ngu' bi' cha' ji'í Jesús; masi ña'a ti tya laca ngu' ñati'í ji'í xu'na ngu', taca taquiya' ngu' bi' ji'í cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi juani. Lo'o jua'a nu ngu' msu nu ndi'í tso'o ti ni, lo'o cusubi Cristo ji'í ngu' bi', la cui' jua'a caca ngu' bi' msu ji'í ycuí' Ndyosi. ²³ Quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni ycuí' Ndyosi cuentya ji'na, cha' ngulaá ma ji'í nu xña'a; bi' cha' ná ta ma chacuayá' ji'í ñati'í chalyuu ti nu nti'í cua'a ji'í ma cha' ná tyi'í tso'o ti ma. ²⁴ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'í Cristo, ndi'ya clyacua ti'í scaa ma: nga'a cha' tyi'í ma chalyuu ñi'ya nu ndi'í ti ma nu lo'o ngusubi Jesús ji'í ma tya clyo, ña'a ti tya xñi tso'o ti ma cha' ji'í ycuí' Ndyosi.

²⁵ Bilya ta ycuí' nu Xu'na na cha' lo'o na' ñi'ya cua'ni ñati'í nu ntucua ycuí' ti, si caja clyo'o ngu', si ná caja clyo'o ngu'; bi' cha' cuentya jna' ti, ta na' xi cha' lo'o ma. Taca xñi ma cha' jna', xqui'ya cha' lo'o na' ngua'ni tya'na ti'í Ni 'na; bi' cha' ndyu'ni na' cña ji'í Ni. ²⁶ Lye tsa laca chalyuu juani, ndyacua tsa cha' ti'í ji'na; bi' cha' tso'o la si tyanu na ñi'ya nu ndi'í ti na, nti'í na'. ²⁷ Si ntsu'u clyo'o ma, tyi'í tso'o ma lo'o lacua, ná culo'o ma ji'í; si ndi'í ma ycuí' ti ma, ná culana ma ji'í ñi'ya nu caca clyo'o ma, nti'í na'. ²⁸ Pana la cui' ti cha', si'í qui'ya laca masi caja clyo'o ma; lo'o jua'a sca nu cuna'a nu bilya caja

clyo'o, si'i qui'ya laca masi caja clyo'o bi'. Tsa bi' ti cha' ndube ti' na' ji'i mā, lcaa ña'a cha' ti'í nu caca ji'i mā nde loo la su ndi'i mā chalyuu. Ná nti' na' cha' quiña'a tsa cha' ti'í tyacua ji'i mā xqui'ya cha' ntsu'u clyo'o mā, xqui'ya cha' ndi'i sñi' mā li'.

²⁹ Cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndi'ya laca cha' nu ta na' lo'o mā: Tya xti tya tyempo tya lijya ji'na chalyuu. Bi' cha' cua'ni yala mā su ndi'i mā chalyuu; masi ntsu'u clyo'o mā, si'i xcui' cha' ji'i clyo'o mā tyu'u tyiquee mā; ³⁰ masi nxi'ya mā, ná ñacui mā cha' xñi'i ti' mā; masi nxyi mā, ná ñacui mā cha' chaa tsa ti' mā; masi cui'ya mā sca yu'ba, ná culacua ti' mā cha' tsa cu' ti na ji'i mā laca bi'; ³¹ masi ntsu'u tsa cha' tso'o ji'i mā nde chalyuu, ná culiji tsa mā tyempo ji'i mā xqui'ya cha' tso'o bi'. Cua lijya ti tye tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a lcaa na nu ntsu'u chalyuu nga'a cha' tye cha' bi'.

³² Cua nti' na' cha' ná caca xa' la cha' ji'i mā, cha' jua'a xqui'ya cha' bi' ná caca cua'ni tso'o mā cña. Cu'mā ngu' qui'yu nu bilya caja clyo'o mā, taca cua'ni mā tsa lo ti cña ji'i ycu' Ndyosi li'; cua'ni mā ñi'ya nu nti' ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni na li'. ³³ Pana nu cu'mā nu ntsu'u clyo'o mā, cua ntsu'u tsa cña ji'i mā cha' caja ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i mā chalyuu, cha' cua'ni mā ñi'ya nu tso'o la nti' clyo'o mā. Tucua lo cha' ntsu'u tyiquee mā li'. ³⁴ Lo'o jua'a cu'mā ngu' cuna'a nu ntucua ycu' ti, lo'o jua'a nu cuañi' nu bilya caja clyo'o, taca cua'ni mā tsa lo ti cña ji'i ycu' nu Xu'na na; jua'a caca mā ñati ji'i ycu' Ndyosi tyucui ña'a tsaca mā, tyucui tyiquee mā. Pana nu cu'mā nu cua ntsu'u clyo'o mā, cua ntsu'u tsa cha' ndube ti' mā cha' caja ñi'ya

nu tyijj̄ yu'u j̄i'j̄ m̄a chalyuu, cha' cua'ni m̄a ñi'ya
nu tso'o la nti' clyo'o m̄a.

³⁵ Nti' tsa na' cha' xtyucua na' j̄i'j̄ cu'm̄a, bi' cha'
nda na' cha' bi' lo'o m̄a. Si'i na ndaca'a na' j̄i'j̄ m̄a
cha' ná caja clyo'o m̄a, cha' ntsu'u cha' cua'ni m̄a
ñi'ya nu tso'o la cuentya j̄i'j̄ sa scaa m̄a. Na cua nti'
na' cha' tyucui tyiquee m̄a cua'ni m̄a cña j̄i'j̄ ycui'
Ndyosi, lo'o li' ná caja nu cua'ni ñu'u tyucuii nu
cua ngulu'u Jesús j̄i'j̄ m̄a.

³⁶ Tso'o si ta sti nu cuna'a cuañi' chacuayá' caja
clyo'o sñi', si'i qui'ya laca bi'. Cua ndyalaa ti' cho',
cua la cui' tyempo caja clyo'o. Nga'a cha' cua'ni sti
nu cuna'a ñi'ya nu tso'o la nti' yu cuentya j̄i'j̄ sñi';
ná ntsu'u qui'ya j̄i'j̄, masi caja clyo'o sñi'. ³⁷ Pana
la cui' ti tso'o cua'ni xa' la ngu' tya'a m̄a, nu tso'o
la nti' masi ná caja clyo'o sñi' tsiya' ti. Ná tso'o
si tatsaa ngu' j̄i'j̄ sca ñati cha' ta j̄i'j̄ sñi' cha' caja
clyo'o lo'o sñi' ngu'. Ntsu'u chacuayá' j̄i'j̄ sca ñati
cha' cua'ni ñi'ya nu tso'o la nti' yu cuentya j̄i'j̄ sñi'
yu. ³⁸ Jua'a laca cha' cuentya j̄i'j̄ nu cuna'a cuañi'
tya'a m̄a; tso'o si ta m̄a j̄i'j̄ sñi' m̄a cha' caja clyo'o
lo'o xa' ñati, lo'o jua'a sca ti cuayá' tso'o ndu'ni ñati
nu ná nda j̄i'j̄, nti' na'.

³⁹ Cu'm̄a ngu' cuna'a nu cua ngujui clyo'o m̄a, ná
ntsu'u chacuayá' caja clyo'o lo'o chaca ñati laja lo'o
tya lu'ú clyo'o m̄a. Sca ti si cua ngujui nu qui'yu
j̄i'j̄ m̄a, ca lí' ntsu'u chacuayá' caja clyo'o m̄a chaca
quiya'. Taca caja clyo'o m̄a lí' chaca quiya' lo'o cua
ña'a ca nu qui'yu nu nti' m̄a, sca ti si lo'o yu bi' laca
ñati tya'a ngusñi na cha' j̄i'j̄ Jesús. ⁴⁰ Pana nti' na'
cha' tso'o la tyu'u tyiquee m̄a si ná caja clyo'o m̄a,
si tyanu m̄a ycui' ti m̄a. Jua'a nclyacua ti' na', cha'

Xtyi'i ycu'i Ndyosi nacui 'na cha' chcu'i na' jua'a, nti' na'.

8

¿Ha cacu na sca na nu cua nscua slo jo'ó?

¹ Nde scua na' chaca cha' nu tsa slo ma, cha' ca cuayá' ti' ma ni cha' ndyu'ni ma lo'o ndacu ma msta nu cua ngusta ngu' slo jo'ó tya clyo. Ntsu'u cu'ma nu ñacui ma: “Cua jlo ti' ya, cua nda ya cuentya cha' ná ntsu'u cha' tacati ji'i jo'ó jua; taca cacu ya msta bi'”, ñacui ma. Chañi tsa cha' bi'. Pana tyixi cua'ni na lo'o tya'a ñati na nu lo'o chcu'i na jua'a. Sca ti si ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na, si cube ti' na ji'i ngu' bi', ca li' taca xtyucua na ji'i ngu'. ² Nu lo'o ndu'ni na lo'o ngu' cha' cua jlo ti' na sca cha', cha' cua laca ngua tsa'a na sca cha', cha' tyixi nda na lo'o ngu' li'. Laca bi' ñi'ya si ná jlo ti' na tsiya' ti, si bilya ca tsa'a na tso'o ti sca cha' nu nga'a tsa cha' ca tsa'a na. ³ Pana si tso'o ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi, tyuloo Ni ji'na li', tyu'u cha' ji'i Ni lo'o na li'.

⁴ Tso'o lacua. Ta na cha' lo'o tya'a na si tso'o cuentya ji'i ycu'i Ndyosi cha' cacu na msta nu cua ngusta ngu' slo jo'ó tya clyo. Cua jlo ti' na ñi'ya nu laca sca lcu'i jo'ó, lcu'i ti laca bi'. Ná tyaca' ña'a na sca na nu lu'ú, ñi'ya nu ña'a lcu'i jo'ó bi'. Sca ti ycu'i Ndyosi Sti na ntsu'u chalyuu. ⁵ Chañi cha' quiña'a tsa jo'ó ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a nde cua ntsu'u xa' la jo'ó, ntucua bi' cuentya ji'i ñati chalyuu. Ndu'ni ngu' ji'i jo'ó bi', cha' laca bi' jo'ó cuentya ji'i ngu'; ndu'ni ngu' cha' laca bi' xu'na ngu'. ⁶ Pana nu ñati tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús, sca ti ycu'i Ndyosi Sti na jlya ti' na ji'i tsiya' ti; la cui'

ti jua'a sca ti ycuí' Jesucristo nu Xu'na na ngusñi na cha' jii'. Ngüiñá Ni tyucuí ña'a chalyuu, xqui'ya Jesús ndya' lcaa lo na; cuentya jii' ycuí' Jesús laca lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a xqui'ya ycuí' Jesús ndi'i na chalyuu.

⁷ Pana ná lcaa ñatí nchca cuayá' ti' cha' bi'. Ntsu'u ngu' tya'a ngusñi na cha' jii' Jesús nu ná nchca cacu sca na nu cua nscua slo jo'ó tya clyo. Nu ngua tya sa'ni la, cua ngui'i tsa ngu' bi' jii' jo'ó bi'; lo'o juani ña'a ti tya ntsu'u ti' ngu' bi' cha' na cacu jo'ó laca na nu cacu ngu' bi'. Bi' cha' ná ndalo ngu' bi' tsiya' ti cha' cacu ngu' cuaña' nu ngua msta' bi'; cha' cuxi laca cha' bi' cuentya jii' ngu' bi'.
⁸ Masi jlo ti' na cha' sca na cacu na ni, si'i bi' laca nu ndu'ni cha' tso'o la na cuentya jii' ycuí' Ndyosi. Si'i na caca tso'o la na, masi cacu na jii'; lo'o jua'a ná sca cha' caca jii'na, masi ná cacu na jii'.
⁹ Bi' cha' cui'ya mā cuentya ñi'ya' cua'ni mā slo ngu' nu tya nclyacua tsa ti' bi'. Ntsu'u chacuayá' jii'na cha' cacu na cua ña'a ca na tu'ni; pana ná tyiquee' tyu'utsu' ngu' bi' jii' tyucuii liñi si ná tso'o ti cua'ni mā slo ngu', si cacu mā msta' nu nscua slo jo'ó tya clyo.
¹⁰ Ndi'ya' cha' caca lo'o ñatí nu tya quiña'a tsa nclyacua ti' jii' na nu nscua slo jo'ó bi' li'. Nti' ngu' cha' cua jlo tso'o ti' mā lcaa cha' jii' Jesús. Nu lo'o ña'a ngu' jii' mā cha' nga'a mā slo jo'ó, ndacu mā na laca nu nscua slo jo'ó, lo'o ngu' cua'ni ngu' ñi'ya' nu ndyu'ni mā nti' ngu' li', masi cha' cuxi laca bi' cuentya jii' ngu'.
¹¹ Lo'o jua'a caca cuxi jii' ngu' li', chcuna' tyucuii jii' ngu' xqui'ya cu'mā nu cua jlo ti' mā cha' liñi jii' ycuí' Ndyosi. Tso'o la tyi'u ti' mā cha' lo'o xqui'ya ngu' bi' ngujuii Cristo.
¹² Cha'

cuxi ndyu'ni mā lo'o ycuí' Cristo li', xqui'ya cha' ngua'ni mā cha' cuxi bi' lo'o ngu' tya'a ngusñi mā cha' jì'ì Ni; na ndyu'ni ñu'u mā jì'ì ycuí' ngu' li', xqui'ya cha' tya ncliyacua tsa ti' ngu' bi'. Ná talo ngu' bi' si ña'a ngu' cha' ndu'ni mā jua'a. ¹³ Lo'o jua'a na', tso'o la masi ná cacu na' cuaña' nu cua nscua slo jo'ó, cha' jua'a ná cua'ni ngu' tya'a na' cha' cuxi xqui'ya na' li'. Ná nti' na' cha' tyu'utsu' ngu' tya'a na' jì'ì tyucuii liñi.

9

Ntsu'u chacuayá' jì'ì Pablo, cha' ycuí' Ndyosi laca nu cua nda cña jì'ì yu

¹ Cua ntsu'u chacuayá' 'na cha' cua'ni na' cua ña'a ca lo cha'. Cua ngua'a loo ycuí' Ndyosi 'na cha' cua'ni na' cña jì'ì Ni, nu lo'o na'a na' jì'ì ycuí' Jesús nu Xu'na na. Ngusñi mā cha' jì'ì Jesús juani xqui'ya cha' ndu'ni na' cña jì'ì Ni, ² masi nti' xa' ñati cha' si'i cña jì'ì Ni laca na'; pana cu'ma ngu' Corinto cua nslo mā 'na, cha' cua nda na' cha' jì'ì Jesús lo'o mā tya clyo. Chañi cha' bi'. Taca jlo ti' ngu' cha' jua'a laca cña nu ndyu'ni na', lo'o ña'a ngu' ñi'ya ndyaca cha' bi' lo'o mā.

³ Ndi'ya nxacui na' cha' jì'ì ngu' nu lo'o nchcui' chu' ti ngu' 'na: ⁴ Ntsu'u chacuayá' 'na cha' xñi na' xi na cacu na' lo'o na co'o na' caya' lo cña nu ndyu'ni na', ni na' jì'ì ngu' bi'. ⁵ Lo'o jua'a taca caja clyo'o na' lo'o sca nu cuna'a nu tya'a ngusñi na' cha' jì'ì Jesús, cha' tya'a lo'o na' jì'ì tyucuii lcaa su ndya'a na' tyijyu', ni na' jì'ì ngu' bi'. Jua'a ndu'ni tya'a ndya'a na' cña, masi tya'a ycuí' nu Xu'na na, masi Pedro, ntsu'u clyo'o ngu' bi'. ⁶ Si'i sca ti na'

lo'o Bernabé nu nga'a cha' cua'ni lye ya cña cha' caja na cacu ya, laja lo'o nclyu'u ya cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'i ngu'. ⁷ ¿Ha ná jlo ti' mā ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu cha' tyiji yu'u ji'i ngu' chalyuu? Ñi'ya nti' ngu' sendaru ni, ná ndya'a bi' cusuu laja ti, ntsu'u nu nda caya' ji'i ngu'. Lo'o jua'a ñati nu ntsu'u cña ne' quixi' ni, ndyiji na cacu ngu' lo na nu ntyaa ngu'; nu ngu' nu ndya'a lo'o scu' ñati ni, ndyi'yu ngu' styi' nu ndyu'u ji'i scu' ngu'. Bi' cha' ntsu'u chacuayá' ji'i ya cha' caja na nu tyiji yu'u ji'i ya chalyuu. Jua'a ni na' ji'i ngu' bi'. ⁸ Nhcui' na' re ñi'ya nu laca cha' ji'i ñati chalyuu, ñi'ya nu ndyiji na ndacu ngu'; pana la cui' jua'a nhcui' cha' nu nscua lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi, cha' jo'ó nu nguscua Moisés tya sa'ni. ⁹ Ndi'ya nhcui' lo quityi bi': “Ná xca' mā tu'ba toro lo'o nxatá ni' nguata trigo cha' tyu'u si'yu bi'”. Jua'a cha' nhcui' lo quityi bi'. Ni si'i cha' ji'i toro ti nhcui' ycuí' Ndyosi, cha' tya'na ti' Ni ji'i ni' cha' caja xi tyempo cacu ni'; ¹⁰ lo'o cha' ji'i ya nhcui' Ni, ji'i cuare nu ndya'a ya tyijyu' cha' chcuí' ya cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati. Ñi'ya nu laca ji'i ngu' nu nclya'a yuu lo'o toro, ñi'ya nu laca ji'i ngu' nu ndu'ni clacua, jua'a laca ji'i ya; lo'o cuare ntsu'u chacuayá' ji'i ya cha' jña ya xi cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ngu' nu lo'o cua ndye cña ji'i ya. ¹¹ Nu cña nu ndyu'ni ya cuentya ji'i mā ni, si'i sca cña nu taca ña'a mā ji'i laca bi', ne' cresiya ji'i mā ndyaca cña bi'; pana taca tyi'u ti' mā ji'i ya, na laca nu lyiji ji'i ya cha' tyiji yu'u ji'i ya nde chalyuu. ¹² Xa' la tya'a ndyu'ni ya cña ndyiji na laca nu lyiji ji'i ngu' nu lo'o nda mā xi xcaya' ngu' bi'. ¿Ha ná tso'o si la cui' ti cha' caja ji'i

ya, ñi'ya nu ndyiji ji'i ngu' bi'?

Tsa bi' ti cha', ná ndijña ya cha' tso'o bi' ji'i ma tsiya' ti. Ndalo tsa ya ji'i cua ña'a ca cha' ti'í nu ndyacua ji'i ya, cha' ná nti' ya tsiya' ti tacu' ya ji'i cha' tso'o ji'i Cristo nu nhcui' ya lo'o ma, cha' ná cuna ñati ji'i cha' bi'. ¹³ Ná tyiquee' cua jlo ti' ma ñi'ya nu ndyaca ji'i nu laca cña ne' laa tlyu ji'i ngu' judío. ¿Ha si'i la cui' ti ne' laa bi' ndyiji na ndacu ngu' bi'? Ndyiji na cacu sti jo'ó ne' laa bi' nu tsa cu' ti nxñi msta nu ndya'a lo'o ngu' ne' laa, cha' taqui lyiji ngu' ji'i lo mesa ji'i ycu' Ndyosi; sa yu'be ti msta bi' caja ji'i sti jo'ó bi' cha' cacu ngu'. ¹⁴ Lo'o cuare, lo'o ncli ji' chalyuu ji'i ya su ndya'a ya tyijyu' cha' nhcui' ya cha' tso'o nu ji'i ycu' Ndyosi lo'o ñati, tso'o si ta ngu' xi na tyiji yu'u ji'i ya chalyuu. ¹⁵ Pana ná ngüijña na' na cacu na' ji'i ngu' tsiya' ti lcaa se'i su ndya'a na'. La cui' jua'a ná nscua na' quityi re cha' jña na' na cacu na' ji'i cu'ma, cha' ná xñi na' na nu ta ngu' 'na masi cajaa ycu' na'; tso'o la nti' na' cha' ndu'ni na' cña re jua'a ti, ná lo'o caya'.

¹⁶ Ná tso'o si tyucuaa ti' na' ji'i ma xqui'ya cha' ndya'a na' nhcui' na' cha' tso'o nu ji'i Jesús lo'o ñati, na cua ngua'a loo Ni 'na cha' cua'ni na' cña bi'. Tlyu tsa cha' ti'í caca 'na si ná hcui' na' cha' ji'i Jesús lo'o ñati. ¹⁷ Nu lo'o cua'ni na' sca cña cuentya 'na ti, ndu ti' na' cha' caja xcaya' na' li'. Pana xa' ña'a cña laca cña nu nda Ni 'na; na cua ndyanu cña bi' 'na cha' bi' ti cña cua'ni na', cha' cua ndatsaa Ni 'na cha' cua'ni na' ji'i. Bi' cha' ndyu'ni na' cña bi'. ¹⁸ ¿Ha ná caja xcaya' na' li'? Chañi cha' caja bi' 'na, pana xa' lo na laca bi' li'; laca cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' nu lo'o nhcui' na' cha' tso'o ji'i

Jesús lo'o ñati. Bi' cha' tso'o tsa nti' na', masi ná nda ngu' xcaya' na'. Ná nti' na' jña na' xcaya' na' ji' ma, masi ntsu'u chacuayá' cha' jña na' cha' bi' ji' ma, laja lo'o ndyu'ni na' cña ji' ycui' Ni.

¹⁹ Ntsu'u chacuayá' cua'ni na' ni cña laca nu nti' na' cua'ni na'. Ná tucui ndatsaa 'na cha' cua'ni na' cña ji' ngu' nquicha'; pana nti' na' cha' quiña'a la ñati xñi ngu' cha' ji' Cristo, bi' cha' nda na' chacuayá' ji' cua' ña'a ca ngu' cha' tatsaa ngu' 'na. ²⁰ Nu lo'o nga'a na' slo ngu' judío, li' ndyu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni lcaa ngu' judío, cha' xñi la ngu' judío cha' ji' Cristo. Nhcui' na' cha' ji' Jesús lo'o ngu' bi', bi' cha' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío lo'o tya'a ngu', jua'a ndu'ni na' slo ngu', masi nga'aa ntsu'u cha' taquiya' na' ji' cha' cusu' ji' ngu' bi', nu cña nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi cha' cua'ni ngu' bi' tya sa'ni la. Pana laca cha' cua nti' na' cha' quiña'a la ñati bi' xñi ngu' cha' ji' Cristo. ²¹ Ngu' xa' tsu' ni, ná nga'a cha' taquiya' ngu' ji' cha' nu laca ji' ngu' judío. Bi' cha' ñi'ya si laca na' ñati tya'a ngu', jua'a ndi' na' lo'o ngu' xa' tsu' li', cha' tso'o la xñi ngu' bi' cha' ji' Cristo. Laja li' ndaquiya' na' lcaa cha' nu nda ycui' Ndyosi Sti na lo'o na, cha' jua'a nga'a cha' caca si taquiya' na' ji' Cristo. ²² Lo'o li', lo'o ndi' na' lo'o ngu' tya'a ngusñi na cha' ji' Jesús nu tya lyiji jlya tso'o ti' ngu' cha' ji' Jesús, ñi'ya si stu'ba ti cha' laca 'na lo'o ngu', jua'a ndi' na' lo'o ngu' li', cha' cuna la ngu' bi' cha' ji' Cristo. Lcua ti lo cña cua'ni na' cha' tyaja'a la ñati xñi ngu' cha' ji' Cristo. ²³ Jua'a ndu'ni na' lcua ti se'i su ndya'a na', cha' nhcui' na' lo'o ngu' cha' tso'o ji' Jesús. Cua nti' na' cha' ñi'ya ndyaca tso'o ne' cresiya 'na xqui'ya cha' bi', la cui' jua'a caca

tso'o ne' cresiya ji'i lcaa ñati.

²⁴ Ndi'ya laca cña nu nda Ni 'na, ñi'ya ndyaca lo'o cua'ni ngu' sca posta lo'o nxna ngu'. Tyuu tya'a ngu' xna ngu' stu'ba ti li', masi sca ti yu tyijiloo ji'i ca ta'a ngu' su tye cha' bi'. La cui' jua'a caca lo'o na, nga'a cha' tsa cu' ti cua'ni na cña ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'na. ²⁵ Lo'o cua xna ti ngu' sca posta ni, ná taquiya' ngu' ji'i sca cha' nu cua'a ji'i ngu' cha' ná xna tso'o ngu'; talo ngu' ña'a cuayá' nu tyijiloo ngu' ji'i tya'a ngu', cha' cua'ni ngu' ngana. Su cua ndye, li' caja xi cha' tso'o ji'i ngu' nu gua'ni ngana bi', masi xti ti tyempo talo cha' bi', pana xa' ña'a cha' ndyaca lo'o na. Lye tsa ndyu'ni cña ti' na lcaa hora, ña'a cuayá' ta Ni sca cha' tso'o ji'na, sca cha' nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti. ²⁶ Lo'o na', ñi'ya laca sca ñati nu nxna posta, jua'a ndu'ni na' nde chalyuu; liñi tsa nxna na' ña'a cuayá' tyalaa na' su ndye tyucui. La cui' ñi'ya laca si nxuu tya'a na' lo'o ndacu' ti na', ná nducu' na' ndacu' na' lo cui' ti. ²⁷ Nhcube' na' ji'i ycu' ca na', cha' talo chalyuu 'na, cha' ná xtyanu ti'i Ni 'na tsiya' ti. Quiña'a tsa cha' cua ngulu'u na' ji'i xa' ñati cuentya ji'i ycu' Ni, lo'o jua'a ntsu'u cha' taquiya' ycu' na' ji'i cha' bi'.

10

Ná cua'ni tlyu na ji'i cua ña'a ca lcu'jo'ó

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, tya nti' na' cacha' na' ji'i ma' chaca quiya' ñi'ya ngua ji'i jyo'o cusu' ji'na, nu lo'o nguta'a ngu' lo'o jyo'o Moisés nu ngua sa'ni. Ndacui sca coo nde cua' su nguta'a ngu' bi', cha' ná ña'a ngu' xña'a bi' ji'i ngu'. Tso'o ti nteje tacui ngu' bi' cla'be lo hitya su naa Tyujo'o Nga'a,

ngutu'u ngu' chaca tsu' li'. ² Coo nu ndacui bi', lo'o jua'a hitya tyujo'o bi', bi' laca nu ngua'ni cha' ngusñi ngu' cha' ji'i Moisés; bi' cha' ngutu'u lca'a ngu' ji'i, ñi'ya laca cha' lo'o tyucuatya na cuentya ji'i Jesús. ³ Ycui' Ndyosi laca nu nda na ndyacu ca ta'a ngu' bi'; ⁴ la cui' jua'a ngujui na ndyi'o lcaa ngu' bi', cha' ycui' Ndyosi laca nu cua nda lcaa na bi' ji'i ngu'. Sca quee tlyu nu nga'a ca sii' cua'a, ca quiya' quee bi' ngutu'u hitya nu ndyi'o ngu'. Ycui' Ndyosi laca nu nda hitya nu ndyi'o ngu' bi', cha' masi tya li' nguta'a ycui' Cristo lo'o ngu' bi', nguna'asii Ni ji'i ngu' su nguta'a ngu'. ⁵ Masi jua'a ngua'ni ycui' Ndyosi, ná ntaja'a ngu' bi' taquiya' ngu' cha' ji'i Ni tsiya' ti. Bi' cha' ngua taja ti' Ni ji'i ngu' li', nguxtyanu ti' Ni ji'i ngu'; ca lo nati' btyi bi' ngujui ngu' li', ndyanu tyijya ngu' bi' to' tyucui bi'.

⁶ Lo'o jua'a na, taca tyi'u ti' na ñi'ya nu ngua'ni jyo'o cusu' bi' nu ngua sa'ni. Ná tso'o si xcui' na tyu'u tyiquee na ji'i cha' cuxi, cha' la cui' jua'a ngua'ni ngu' bi' tya li'. ⁷ La cui' ti ná tso'o cha' cua'ni tlyu na ji'i lcu' jo'ó, ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi'. Ndi'ya nhcui' cha' nu nscua lo quityi cusu' cha' ji'i ñati bi': “Tsa cu' ti ndya'a ngu' jii. Na ndi'i ti ngu' ndyacu ngu' ndyi'o ngu' lo'o tya'a ngu', li' ndatu ti ngu' cha' quijya ngu' lo'o tya'a ngu'”, nacui lo quityi bi'. ⁸ La cui' ti ná tso'o cha' cua'ni suba' na lo'o xa' cuna'a, ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi' li'. ¿Ñi'ya ngua li'? Sca ti tsa ngujui calaa ntucua sna mil tya'a ñati bi' xqui'ya cha' cuxi bi'. ⁹ Jua'a ná tso'o cha' xtyí lo'o ti na ji'i ycui' Ndyosi nu Xu'na na, cha' quiña'a tsa cha' clyu ti' ngüi'ya Ni ji'na. Jua'a ngua'ni ngu' bi' nu ngua sa'ni, li' ngusu'ba Ni

cuaña lijya cha' ndyujuii ni' ji'i ngu' bi'. ¹⁰ La cui' ti cha' ná ntsu'u cha' chcu' cuxi na ji'i ycu' Ndyosi. Cua ntsu'u xi jyo'o cusu' bi' nu ngua'ni ngu' jua'a, lo'o li' ndye ngu' ndyujuii Ni ji'i ngu' bi', cha' nda Ni sca xca lijya nu ndyujuii ji'i ngu' bi'.

¹¹ Lcaa cha' tlyu bi' ngua ji'i jyo'o cusu' bi' nu ngua sa'ni, cha' caja ñi'ya tyi'u ti' xa' ñati nde loo la na laca nu ngua ji'i jyo'o cusu' bi', ni cha' laca ngua ji'i ngu' bi' jua'a. Lo'o jua'a tya nscua cha' bi' lo quityi cha' cube ti' na ji'i cha' bi'. Cua ngulala ti tye chalyuu su ndi'i na juani; ¹² bi' cha' tso'o si cube ti' ma cha' ná tyu'utsu' ma ji'i tyucuui nu liñi ca, si nti' ma cha' tso'o ti tyi'i cresiya ji'i ma, cha' ná tyacua sca cha' cuxi ji'i ma tsiya' ti. ¹³ Lcaa quiya' lo'o tyacua sca cha' cuxi ji'i ma, ná cube ti' ma li', la cui' jua'a ndyaca ji'i cua ña'a ca ñati chalyuu. Pana ná cube ti' ma, ña'a ycu' Ndyosi ji'na; lcaa cña nu nacui Ni cha' cua'ni Ni cuentya ji'na, ndu'ni Ni cña bi'. Ná ta Ni chacuayá' cha' tyijiloo sca cha' cuxi ji'i ma ña'a cuayá' nu nga'aa caca xtyanu ma ji'i; pana la cui' hora lo'o cua cñilo'o ti cha' cuxi bi' ji'i ma, li' xtyucua Ni ji'i ma cha' ná cua'ni ma ji'i, lo'o li' taca clyaá ma ji'i cha' cuxi bi'.

¹⁴ Cu'ma tya'a tso'o na, ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i ma, bi' cha' nchcu' tsa na' lo'o ma juani cha' ná cua'ni tlyu ma tsiya' ti ji'i leui jo'ó ji'i ngu', nga'aa tsa ma su ntucua bi'. ¹⁵ Nti' na' cha' nduna tso'o ma, cua laca nclyacua tso'o ti' ma nti' na', bi' cha' nchcu' na' lo'o ma jua'a. Taca cui'ya ma cuentya cha' chañi laca cha' nu nda na' lo'o ma juani. ¹⁶ Lo'o ndyu'u ti'i na stu'ba ti lo'o ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús ndyi'yu na, lo'o jua'a ndacu na li'; jua'a ndu'ni na xqui'ya cha' ngulacua Jesús

ji'i cha' bi' tya clyo. Bi' cha' clyo nda na tsa xly'a'be ji'i ycu'i' Ndyosi xqui'ya cña nu ngua'ni Jesús bi'. Lo'o ndyi'yu na vino bi', li' stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu'i' Jesús lo'o lcaa ngu' tya'a na, nu lo'o ntsu'u ti' na cha' cua ndyalu tañi ycu'i' Jesús lo'o ngujuii Ni lo crusi xqui'ya na. Lo'o ndacu na xlyá bi', la cui' jua'a li', stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús lo'o lcaa ngu' tya'a na, nu lo'o ntsu'u ti' na cha' nda Jesús ji'i tyucui ña'a ycu'i' ca cha' ngujuii Ni lo crusi xqui'ya na. ¹⁷ Sca ti ycu' xlyá nscua lo mesa su ndacu na stu'ba ti; lo'o ndya'be xlyá bi', li' ndyiji na cacu ca ta'a na, masi tyuu tsa tya'a na. Tsa tlyu ti ndi'i na cha' stu'ba ti laca na ñati ji'i Jesús.

¹⁸ Cui'ya ma xi cuentya ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío. Ndy'a'a lo'o ngu' ji'i msta cha' sta ngu' ji'i lo mesa su ndu'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi. Lo'o li' ntsu'u nu laca cña ne' laa bi', nu ndacu na nu ngua msta bi'. Ntsu'u cha' ji'i nu ndyacu msta bi' lo'o ycu'i' Ndyosi, cha' xqui'ya Ni ntucua mesa bi'.

¹⁹ Xa' ña'a ndu'ni ngu' xa' tsu' lo'o lcu'i jo'ó ji'i ngu'. Lo'o ngu' bi' nsta ngu' cuaña' lo mesa cha' caca msta ji'i jo'ó ji'i ngu'. ¿Ha tso'o la chacuayá' ntsu'u ji'i lcu'i jo'ó bi' lacua? Ná ntsu'u cha' ji'i bi' tsiya' ti. Stu'ba ti ña'a cuaña' msta bi' lo'o xa' la cuaña'.

²⁰ Ndi'ya laca cha' lo'o ndu'ni tlyu ngu' ji'i jo'ó bi': Si'i ji'i ycu'i' Ndyosi ndu'ni tlyu ngu' bi', ji'i tyuu lo cui'i xña'a ndu'ni tlyu ngu' lo'o ndu'ni ngu' jua'a. Lo'o cu'ma ni, ná tso'o cua'ni tya'a ma lo'o cui'i xña'a bi'. ²¹ Ná tso'o co'o ma cuentya ji'i cui'i xña'a bi', lo'o li' co'o ma na nu cua nda Jesús nu Xu'na na cha' co'o na. Ná tso'o tsiya' ti cha' bi'; ni ná tso'o cacu ma cuentya ji'i cui'i xña'a bi', li' nde loo la cacu ma cuentya ji'i Jesús nu Xu'na na. ²² ¿Ha nti'

na cha' ca chij ti' ycui' Ndyosi nu Xu'na na ña'a Ni ji'na? ¿Ha nchca la ji'na que ycui' Ndyosi lacua, nti' na?

Cube ti' na ji'i xa' ñati, si'i xcui' cha' ji'i ycui' ca na cube ti' na

²³ Chañi tsa cha' nu nchcui' ñati: “Ntsu'u chacuayá' cua'ni na cua ña'a ca cha' nu nti' ti na cua'ni na”, nacui' ngu'. Pana ntsu'u xi cha' nu ndu'ni na nu ná taca xtyucua ji'na tsiya' ti. Chañi cha' taca cua'ni na ñi'ya nu nti' ti na, pana si'i lcaa cha' bi' ndu'ni cha' xñi tso'o na cha' ji'i ycui' Ndyosi. ²⁴ Nga'a cha' culacua ti' na ñi'ya nu caca tso'o la cha' ji'i xa' ñati, si'i xcui' na cuentya ji'na ti culacua ti' na.

²⁵ Taca cacu mā lcaa na ndacu nu nchca caya' ni'i lcaya'; ná sca culacua ti' mā na ca laca bi', si tso'o, si ná tso'o laca bi' cuentya ji'i mā. ²⁶ Ycui' Ndyosi Sti na ca ji'i tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a la cui' Ni ngüiñá Ni lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu.

²⁷ Ná cube ti' mā si chcui' sca ñati lo'o mā cha' cacu mā xi slo ngu', masi sca ñati nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o ycui' Ndyosi laca bi'. Tso'o si tsa mā slo ngu' bi' si nti' mā lacua. Lo'o li' cacu mā ji'i na laca nu ta ngu' ji'i mā; ná ntsu'u cha' cube ti' mā ji'i na bi', si tso'o, si ná tso'o laca bi' cuentya ji'i mā. ²⁸ Sca ti si cacha' sca ñati tya'a ndyacu mā cha' msta nu nscua slo jo'ó laca nu cuaña' nu ndyacu mā bi', li' ná tso'o cha' cacu mā ji'i. Tso'o la si cui'ya ngu' bi' cuentya cha' cuxi laca na bi' cuentya ji'i mā, cha' caca jlo ti' ngu' cha' ná ntsu'u cha' cacu mā na bi' lo'o ngusñi mā cha' ji'i Jesús. ²⁹ Cu'mā cua jlo ti' mā cha' bi'. Chaca yu bi' tya lyiji caca cuayá' tso'o

ti' yu, bi' cha' ná nti' na cha' tyu'utsu' yu ji'í tyucuii liñi si ña'a yu cha' ndyacu ma na bi'.

Ná tyiquee' ñacui ma 'na li': “¿Ni cha' laca xcui' cuentya ji'í xa' ñati culacua ti' na'? Ntsu'u chacuayá' cua'ni na' ñi'ya nu nti' na' cua'ni na'.³⁰ Si nda tsa na' xlya'be ji'í ycui' Ndyosi cuentya ji'í na ndacu na', ¿ni cha' laca chcui' ñati cha' cuxi 'na lo'o ndacu na' ji'í lacua?” ñacui ma 'na.³¹ Tso'o lacua masi cacu ma, masi co'o ma, masi cua'ni ma lcua ti lo cña nu ndyu'ni ma, pana tyi'u ti' ma ji'í ycui' Ndyosi laja lo'o cua'ni ma lcaa cña bi', cha' caca cuayá' ti' ngu' li' cha' tso'o tsa laca cha' ji'í ycui' Ndyosi, la cui' cha' nu cua ngusñi ma.³² Ná ta ma chacuayá' tyu'utsu' ni tsaca ngu' ji'í tyucuii liñi ji'í Cristo; ni ngu' judío, ni ngu' xa' tsu' nu si'í ngu' judío laca, ni tsaca ñati tya'a ngusñi ma cha' ji'í ycui' Ndyosi, ná tso'o tsiya' ti si tyú ngu' ya' nu xña'a.³³ Lcaa su ndyu'ni na' cña ndube ti' na' ji'í xa' ñati, si caca tso'o cresiya ji'í ngu' lo'o cua'ni na' cña bi'. Si'í na tyacua cha' tso'o ji'í ycui' ca na', nti' na' cha' caca tso'o cresiya ji'í cua ña'a ca ñati, cha' caja ñi'ya clyaá ngu' ji'í nu cuxi li'.

11

¹ Bi' cha' cui'ya tso'o ma cuentya ña'a cña nu ndu'ni na', lo'o la cui' jua'a cua'ni ma li', cha' ñi'ya laca cña nu ngua'ni Cristo, jua'a laca cña nu ndu'ni na'.

Ñi'ya cua'ni nu ngu' cuna'a lo'o ndyu'u ti'í ngu' lo'o na

² Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'í Cristo, tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'aa ji'í ma, cha' xcui' ndyi'u ti' ma 'na, lo'o jua'a ndu'ni ma lcaa lo cha' nu ngulu'u

na' ji'i ma. ³ Ndi'ya nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma: Ycui' Ndyosi laca loo ji'i Cristo, lo'o jua'a Cristo laca loo ji'i lcaa ñati; la cui' jua'a nu qui'yu laca loo ji'i nu cuna'a. ⁴ Bi' cha' ná tyucua smalyu scua' que ngu' qui'yu ne' laa su ndyu'u ti'i ma; masi chcu' yu lo'o ycui' Ndyosi, masi cacha' yu sca cha' ji'i Ni ji'i ñati, ná tyucua smalyu hique yu. Loo laca Cristo ji'i yu, bi' cha' ná cua'ni tyucuaa ti' yu ji'i Ni ñi'ya si tyucua smalyu hique yu. ⁵⁻⁶ Pana nu ngu' cuna'a ni, tso'o si sta ngu' payu hique ngu' lo'o ndyu'u ti'i lcaa ngu' ne' laa; masi chcu' ngu' lo'o ycui' Ndyosi, masi cacha' ngu' sca cha' ji'i ycui' Ndyosi ji'i ñati, sta ngu' payu hique ngu', cha' ná cua'ni tyucuaa ti' ngu' cuna'a ji'i clyo'o ngu' ca su ndyu'u ti'i ngu' li', cha' loo la laca nu qui'yu ji'i nu cuna'a. Nclyá cu'ma quicha' hique nu cuna'a nu ngua sa'a ji'i ngu', cha' ca tyuju'u ti'; la cui' jua'a stu'ba ti laca nu cuna'a nu ná sta payu hique ne' laa. Bi' cha' cu'ma ngu' cuna'a, si ná nti' ma cua'ni tyucuaa ti' ma ji'i nu ngu' qui'yu su ndyu'u ti'i ma lo'o ngu', tso'o la si tacu' ma hique ma li'; ná ntsu'u cha' ca tyuju'u ti' ma li'. ⁷ Ná ntsu'u cha' tacu' ngu' qui'yu hique ngu', cha' ycui' Ndyosi ngüiñá ji'i sca nu qui'yu tya clyo; ñi'ya nu ña'a ycui' Ni, jua'a ña'a ngüiñá Ni ji'i nu qui'yu bi'. Pana xa' cha' laca ji'i nu cuna'a, tso'o tsa ña'a nu cuna'a xqui'ya nu qui'yu. ⁸ Clyo ngüiñá ycui' Ndyosi ji'i nu qui'yu, tiya' la li' ngüiñá Ni ji'i nu cuna'a. Tyijya sii' nu qui'yu ngulo Ni cha' ngüiñá Ni ji'i nu cuna'a, si'i tyijya nu cuna'a ngulo ycui' Ndyosi lo'o ndya' nu qui'yu; ⁹ bi' cha' xqui'ya nu qui'yu ndya' nu cuna'a nu ngua clyo, si'i xqui'ya nu cuna'a ndya' nu qui'yu. ¹⁰ Tso'o la tyacu' hique nu cuna'a lacua, cha' caca cuayá'

ti' ngu' cha' ntsu'u nu laca loo ji'i ngu'. Hasta nu xca ji'i ycui' Ndyosi nde cua nu ndya'a lo yuu su ndyu'u ti'i ma, lo'o bi' caca cuayá' ti' cha' bi' li', lo'o ña'a ngu' ji'i ngu' cuna'a. ¹¹ Pana juani stu'ba ti ngusñi na cha' ji'i Jesús, masi qui'yu na, masi cuna'a na. Ná caja ñi'ya tyi'i nu qui'yu chalyuu si ná lo'o nu cuna'a; jua'a nu cuna'a ni, ná caja ñi'ya tyi'i chalyuu si ná lo'o nu qui'yu. ¹² Chañi cha' xqui'ya nu qui'yu ndya' nu cuna'a tya clyo, pana la cui' jua'a chañi cha' nu cuna'a laca nu ndu'ni cala ji'i nu qui'yu juani; lo'o jua'a ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyu'ú tyucuaa lo ngu' bi' chalyuu.

¹³ Ycui' ca ma cacha' liñi ma 'na si tso'o nti' ma cha' hcui' sca nu cuna'a lo'o ycui' Ndyosi lo'o ntucua yaala ti hique nu cuna'a bi'. ¹⁴ Nu na ñati chalyuu na, cua jlo ti' na ñi'ya ña'a quicha' hique na. Jua'a laca cha' ji'na, ntyuju'u tsa ti' na si tonu tsa quicha' hique nu qui'yu. ¹⁵ Si'i jua'a nti' na lo'o nu cuna'a, tso'o tsa nti' na si tyucu'i quicha' hique nu cuna'a. Cua'nijo'o quicha' hique ngu' ji'i ngu', cha' ná ca tyuju'u ti' ngu'. ¹⁶ Si hcui' cuxi ngu' xqui'ya cha' ndyacu' hique ngu', tso'o si caca cuayá' ti' ngu' bi', cha' sca ti cuayá' ndu'ni ya ñi'ya nu ndu'ni lcaa ñati ji'i Jesucristo lcaua ti quichi tyi ngu'.

Cha' cuxi nu ndyaca nu lo'o ndyacu ngu' sii nu ngulu'u Jesús ji'na cha' cua'ni na

¹⁷ Chaca cha' nscua na' re, cha' caca cuayá' ti' ma cha' ná ndiya ti' na' cña nu ndyu'ni ma lo'o ndyu'u ti'i ma cha' cacu ma sii nu ngulu'u Jesús ji'na cha' cua'ni na. Cua nscua cha' caca tso'o cresiya ji'i ma li', nu lo'o cacu ma sii bi'; pana xa' ña'a ndyu'ni bi'

lo'o mā, ndyu'ni ñu'u bi' ji'i cresiya ji'i mā juani. ¹⁸ Nacuī ngu' cha' ná tso'o ndu'ni mā su ndyu'u ti'i mā cha' cacu mā sīi bi'. Xi xa' ca ña'a ndu'ni sa scaa mā, nacuī ngu'. Cua jlo ti' na' cha' la cui' jua'a ndyaca lo'o cu'mā si nti'. ¹⁹ Si jua'a ná stu'ba ntsu'u cha' ji'i mā lo'o tya'a mā, chañi tiya' la li' taca ca cuayá' ti' na tilaca nu chañi ca ndaquiya' cha' ji'i Jesús. ²⁰ Pana ná tso'o cha' nga'aa ndu'ni mā sīi ñi'ya tya'a sīi nu ngulu'u ycuī' Jesús ji'na, cha' cua'ni na nu lo'o ndyu'u ti'i mā lo'o tya'a mā li'. ²¹ Lo'o ndyalaa hora cacu mā, li' yala ti ndacu mā sīi ji'i ycuī' ti mā, ná nda mā tyempo tsiya' ti cacu xa' la tya'a mā; bi' cha' ntsu'u ngu' tya'a mā nu ná ndyiji cacu tso'o, lo'o jua'a ntsu'u xa' la ngu' nu hasta nchca cu'bi ngu', cha' quiña'a tsa na ngusñi ngu' ndyi'o ngu'. ²² Taca cacu mā co'o mā to' tyi mā si ntyute' tsa mā. Pana ñi'ya nu ndu'ni mā juani, na ndu'ni ñu'u mā ji'i tya'a ndi'i mā, tya'a ngusñi mā cha' ji'i ycuī' Ndyosi, ña'a cuayá' nda mā cha' tyuju'u ti' ji'i ngu' ti'i tya'a ngusñi mā cha' ji'i Jesús. Ná tyiquee' cua ngua cuayá' ti' mā na laca nu nti' na' chcuī' lo'o mā juani, cha' nga'aa ntsu'u cha' tso'o nu caca chcuī' lo'o mā tsiya' ti cuentya ji'i cha' bi'.

Sii nu ngulu'u Jesús nu Xu'na na cha' cacu na

²³ Ndi'ya cha' nclyu'u na' ji'i mā, la cui' cha' nu ndyuna na' lo'o nchcuī' ñatī nu ngua tsa'a ji'i ycuī' nu Xu'na na tya clyo: La cui' talya nu lo'o ndyujui' ngu' cresiya ji'i Jesús, laja lo'o tya ndi'i ñatī bi' lo'o Jesús, li' ndaya' Jesús ji'i xlyá, ²⁴ ndya yu xlyá'be ji'i ycuī' Ndyosi Stī na, lo'o li' ngusa'be yu xlyá bi'; li' nacuī Jesús ji'i tya'a ndya'a yu: “Jacu mā xlyá re;

ñi'ya nti' cuaña' na', jua'a nti' xlyá re. Cuentya ji'i mā laca cha' nu chcube' na' lo crusi, bi' cha' tyi'u ti' mā 'na lo'o cacu mā xlyá re”, nacui Jesús ji'i ngu' bi'. ²⁵ Tiya' la li' lo'o cua ndye ngua'ni ngu' sji, li' ndaya' Jesús ji'i vaso; ndi'ya nacui yu ji'i ngu' li': “Lo'o co'o mā na nu ntsu'u ne' vaso re, li' tyi'u ti' mā cha' tyalú tañi na' xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i lcaa ñati, cha' jua'a quiñi cha' ji'i ycu' Ndyosi Sti na' lo'o ngu'. Lo'o co'o mā na re, tyi'u ti' mā 'na li'”, nacui Jesús ji'i ngu'. ²⁶ Bi' cha' lcaa quiya' lo'o cacu mā xlyá bi', lo'o co'o mā na nu ntsu'u ne' vaso bi', ña'a cuayá' nu caa Jesús chaca quiya', liñi culu'u mā ji'i ñati cha' ngujui Jesús lo crusi xqui'ya na.

Ñi'ya nu nga'a cha' cacu na sji bi'

²⁷ Ndi'ya ndyaca li': ntsu'u qui'ya ji'na lo'o ycu' Ndyosi, si ná tyucui tyiquee na cacu na co'o na sji ji'i ycu' Ni; na ndu'ni cuxi na ji'i ycu' nu Xu'na na li', cha' ná ndyi'u tso'o ti' na cha' nda Jesús ji'i tyucui ña'a ycu' ca yu ngujui' ca'a ngu' ji'i yu lo crusi, cuati ndyalú tañi yu lo crusi lo'o ngujui yu jua'a xqui'ya na. ²⁸ Bi' cha' ntsu'u cha' culacua tso'o ti' na lo'o cacu na sji bi'; li' tyucui tyiquee na cacu na xlyá bi', co'o na na nu ntsu'u ne' vaso bi'. ²⁹ Si ná culacua tso'o ti' na ni cha' laca nu ndacu na ji'i, ni cha' laca nu ndyi'yu na ji'i, li' ntsu'u qui'ya ji'na lo'o ycu' Ndyosi, cha' ná ndyi'u ti' na ji'i ycu' Jesús, lo'o jua'a ná ntsu'u ti' na ji'i tya'a na nu stu'ba ndyu'ni tlyu na ji'i Ni. ³⁰ Bi' cha' quiña'a tsa cu'mā nchca quicha mā, lo'o jua'a nchca ñu'u ti' mā, lo'o jua'a ntsu'u cu'mā nu ndyijii tsiya' ti; ³¹ pana si culacua tso'o ti' na tya clyo lo'o cacu na sji bi', ná ntsu'u cha' ca tyaala Ni ji'na jua'a li'.

³² Nchca tyaala Ni ji'na juani, lo'o jua'a nchcubē' Ni ji'na xqui'ya cha' cuxi nu ndyu'ni na, cha' tiya' la lo'o cua ndye chalyuu ná tsaa na ca bilyaa lo'o ñati nu ná ndaquiya' jil'i Ni tsiya' ti.

³³ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, tyi'u ti' ma cha' bi' lo'o tyu'u ti'i ma cha' cua'ni ma sii' bi'; jatya ma xi jil'i tya'a ma cha' stu'ba ti xana cacu ma lo'o lcaa tya'a ma. ³⁴ Si ntsu'u ma nu ntyute' ma, jacu ma tyaja to' tyi ti ma clyo. Lo'o li' nga'aa cua'ni cuxi ma lo'o tyu'u ti'i ma, li' ná ntsu'u cha' caca tyaala Ni jil'i ma. Lo'o caa na', taca quiñi nu xa' la cha' bi' ji'na lo'o cu'ma li'.

12

Cña nu ndu'ni Xtyi'i ycu'i' Ndyosi cha' caca cua'ni sa scaa na

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, ntsu'u sca cha' nu nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma cuentya jil'i cña nu caca jil'i sa scaa na xqui'ya Xtyi'i ycu'i' Ndyosi.

² Cua jlo ti' ma ñi'ya nu ngua'ni ma tya sa'ni la, nu lo'o bilya cuna ma cha' jil'i Jesús; na nguñilo'o lcu'i jo'ó jil'i ma, jo'ó nu cu'u ti, cha' jlya ti' ma lcu'a ti lo cha' nu ntsu'u jil'i jo'ó bi'. ³ Bi' cha' nti' tsa na' cha' caca cuayá' ti' ma cha' re. Si'i Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ndu'ni cha' ñacu'i ngu': "Cuiñaja laca nu Jesús bi'". Ná taca ñacu'i ngu' jua'a xqui'ya Xtyi'i ycu'i' Ndyosi. Lo'o ñacu'i ngu': "Xu'na na laca Jesús", Xtyi'i ycu'i' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' ñacu'i ngu' jua'a li'.

⁴ Tyuu lo cha' nda ycu'i' Ndyosi ji'na cha' caca cua'ni na sca cña jil'i Ni, pana sca ti Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ndu'ni cha' taca cua'ni na cña bi'. ⁵ Lo'o

jua'a xa' ña'a cña ndyu'ni sa scaa na, pana cuentya ji'i ycuí' Ndyosi ndyu'ni lcaa na cña bi'. ⁶ Masi ná stu'ba ndyu'ni lcaa na, pana sca ti ycuí' Ndyosi ndu'ni cha' taca cua'ni na cña bi', ca ta'a na. ⁷ Ndu'ni Xtyi'i ycuí' Ndyosi lo'o na cha' taca cua'ni lcaa na sca cña cuentya ji'i ycuí' Ni, ca ta'a na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús; bi' laca sca lo cña nu xtyucua ji'i ca ta'a na, lo'o jua'a xqui'ya cha' bi' cua jlo ti' na cha' cua ntsu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'na. ⁸ Ndi'ya laca cña nu taca cua'ni na xqui'ya Xtyi'i ycuí' Ndyosi: ntsu'u ngu' nu ndacha' liñi ñi'ya nu ngua ji'i Jesús; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu tso'o tsa nclyu'u tyucuii cha' xñi na cha' ji'i ycuí' Ndyosi; ⁹ lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu tso'o tsa jlya ti' ji'i ycuí' Ndyosi; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca ji'i cua'ni cha' tyaca tso'o nu quicha chacuayá' ji'i Jesús; ¹⁰ lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca ji'i ndu'ni xa' la cha' tlyu chacuayá' ji'i ycuí' Ndyosi, cña nu ná nchca cua'ni ñati nquicha'; cuati ntsu'u xa' la ngu' nu nchca ji'i ndacha' ji'i ñati sca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ngu' bi'; cuati jua'a ntsu'u ngu' nu nchca tii ni cña ndu'ni sa scaa ngu', si cuentya ji'i Xtyi'i ycuí' Ndyosi ndu'ni ngu' cña, si si'i cuentya ji'i ycuí' Ndyosi ndu'ni ngu' cña; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca ji'i nchcui' cha'cña ji'i xa' la ñati; jua'a tya ntsu'u xa' la ngu' nu nchca ji'i xtyacui cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ñati ni cha' nda ngu' bi' li'. ¹¹ Sca ti Xtyi'i ycuí' Ndyosi ndu'ni cha' nchca ji'i ñati cua'ni lcaa cña bi'; bi' laca nu nda sca lo cña cua'ni sa scaa na, ñi'ya nu ntsu'u tyiquee Ni cha' caca ji'na.

Sca ti ñati laca na lo'o lcaa ñati tya'a ngusñi na

cha' ji'i Jesús

¹² Nu ycui' na ni, sca ti ñati laca sca na, masi tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' scaa na. La cui' jua'a laca lo'o ña'a taju tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo; sca ti taju ñati laca na, masi xa' ca ña'a ndu'ni sa scaa na. ¹³ Ca ta'a na, masi ngu' judío, masi ngu' xa' tsu' laca na, masi msu nu ngüi'ya ñati, masi msu nu ndi'i tso'o ti laca na, na cua ntyucuatya na chacuayá' ji'i Xtyi'i ycui' Ndyosi; cua ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi bi' ne' cresiya ji'i sa scaa na, cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o lca ti tya'a ñati nu ngusñi cha' ji'i Cristo.

¹⁴ Tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' na nu nxyucua ji'na nu lo'o ndyu'ni na cña nde chalyuu, si'i sca ti tyijya nu ndulo la ji'na. ¹⁵ Si ndi'ya hcui' quiya' na lo'o na: “Si'i ya' nu'u laca na', bi' cha' ná ntsu'u cha' jna' lo'o nu'u”, ñacui bi'. ¿Ñi'ya ñacui ta na? Pana ná nchca xuu bi', ca ña'a ngalya bi' ji'i tyucui ña'a na. ¹⁶ Lo'o li' si ndi'ya ñacui jyaca na ji'na: “Si'i cloo nu'u laca na', bi' cha' ná ntsu'u cha' jna' lo'o nu'u”, ñacui bi'. ¿Ñi'ya ñacui ta na? Pana ná nchca xuu bi', na ca ña'a ngalya bi' ji'i tyucui ña'a na. ¹⁷ Ná ntsu'u su cuna na li', si xcui' cloo na laca tyucui ña'a na. ¿Ñi'ya caca cui' na sca na si xcui' jyaca na laca tyucui ña'a na? ¹⁸ Na cua ngusta sel'i ti ycui' Ndyosi scaa tyijya laja cuaña' na, cha' ñi'ya nu ndiya ti' Ni, jua'a ngüi'ña Ni ji'na. ¹⁹ Ná laca na sca ñati si sa yu'be ti na; ²⁰ pana jua'a laca cha' ji'na cha' sca ti ñati laca sca na, masi tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' na.

²¹ Ná ca ñacui cloo na ji'i ya' na: “Ná cua'nijo'o nu'u 'na”. Lo'o jua'a ná ca ñacui scua' hique na

ji'ḷ quiya' na: “Ná ntsu'u su cua'nijo'o nu'u 'na”.
²² Masi nti' na cha' xti la cña ndu'ni sca lo tyijya na, bi' laca nu lye la ndulo ji'na; ²³ lo'o jua'a lacu' na ste' cha' nti' na cha' ná tso'o ña'a xa' la se'ḷ laja cuaña' na. Sca se'ḷ su tacati ji'na, nu ntyuju'u ti' na si ña'a ngu' ji'ḷ, lcaa hora ndyacu' late' lo se'ḷ bi'; ²⁴ pana xa' la se'ḷ laja cuaña' na, nda na chacuayá' masi ná tacu' late' lo bi'. Jua'a ngüiña' ycuí' Ndyosi ji'ḷ tyucui ña'a na, cha' la cui' se'ḷ laja cuaña' na nu ná ña'a ngu' ji'ḷ, bi' laca nu tacati la cuentya ji'na. ²⁵ Pana stu'ba ti ndu'ni lcaa tyijya laja cuaña' na cña, stu'ba ti cha' ji'ḷ sca tyijya na su ngalya lo'o xi xa' la tyijya na. ²⁶ Lo'o quicha xi sca tyijya na, tyucui ña'a na ti'í li'; lo'o ndaca'a na ji'ḷ sca tyijya na, tyucui ña'a na tso'o nti' na li'. (La cui' jua'a laca ma, tyucui ña'a tsaca taju cu'ma nu cua ngusñi cha' ji'ḷ Cristo).

²⁷ Ca ta'a cu'ma lacua, stu'ba cha' ji'ḷ ma lo'o lcaa ñati' tya'a ngusñi na cha' ji'ḷ Cristo scaa quichḷ; lo'o jua'a sa scaa ma laca ma ñati' ji'ḷ Cristo. ²⁸ Tso'o tsa ngusubi ycuí' Ndyosi ji'ḷ ñati' nu caca cña ji'ḷ laja lcaa tya'a ñati' nu cua ngusñi cha' ji'ḷ Cristo scaa quichḷ: clyo ngusubi Ni ji'ḷ ñati' nu ndya'a xa' quichḷ tyijyu' la cha' chcui' ngu' cha' ji'ḷ Jesús lo'o ngu' quichḷ bi'; li' ngusubi Ni ji'ḷ ñati' nu ndacha' ji'ḷ tya'a ngu' sca cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o ngu'; lo'o jua'a ntsu'u ñati' nu liñi tsa nclyu'u cha' ji'ḷ Jesús ji'ḷ tya'a ngu'; lo'o jua'a ntsu'u ñati' nu ndu'ni cha' tlyu chacuayá' ji'ḷ ycuí' Ndyosi, cña nu ná nchca cua'ni ñati' nquicha'; lo'o jua'a ntsu'u ñati' nu nchca ji'ḷ cua'ni cha' tyaca tso'o nu quicha chacuayá' ji'ḷ Jesús; lo'o jua'a ntsu'u ñati' nu nchca

ji'ḷi xtyucua ji'ḷi tya'a ngu' lo'o cua ña'a ca lo cña; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu laca cña cuentya ji'ḷi tya'a ngu', ntsu'u ñati nu nchca chcui' cha'cña ji'ḷi xa' la ñati. Laja ñati ji'ḷi Ni, nsubi ycui' Ndyosi ji'ḷi ngu' nu caca lcaa lo cña bi'. ²⁹ Pana ná lcaa na ndya'a na tyijyu' cha' chcui' na cha' ji'ḷi Jesús lo'o xa' ñati, ni ná lcaa na nchca ji'na cacha' na sca cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o ñati; jua'a cua laca ti na taca culu'u liñi na cha' ji'ḷi Jesús ji'ḷi ñati, cua laca ti na nchca cua'ni na cha' tlyu cuentya ji'ḷi ycui' Ndyosi; ³⁰ jua'a ná lcaa na nda Jesús chacuayá' ji'na cha' cua'ni na cha' tyaca tso'o nu quicha; la cui' jua'a ná lcaa na nchcui' na cha'cña ji'ḷi xa' la ñati, ni ná lcaa na nchca xtyacui na cha' bi', cha' caca cuayá' ti' xa' ñati ni cha' nda ngu' tya'a na lo'o ngu' li'. ³¹ Bi' cha' nga'a cha' jña mā chacuayá' ji'ḷi ycui' Ndyosi cha' caca cua'ni la mā cña, cha' caca xtyucua mā ji'ḷi xa' la ngu' tya'a mā. Lo'o jua'a tya ntsu'u chaca cha' nu ndulo la ji'ḷi mā, nu bilya culu'u na' ji'ḷi mā; bi' laca cha' nu culu'u na' ji'ḷi mā juani.

13

Tso'o si ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'ḷi tya'a ñati na

¹ Ná ndu'ni cha' masi nchca tsa chcui' na lcaa lo cha'cña ji'ḷi ñati chalyuu, masi cha'cña ji'ḷi xca nu ntucua ca slo ycui' Ndyosi nde cua chcui' na; si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'ḷi xa' la ñati, ná sca cha' tso'o ntsu'u tyiquee na li'. Laca na ñi'ya nti' sca sniquiji nu ntyiji'ḷi na ji'ḷi jua'a ti, jua'a laca na ñi'ya laca sca cui'chcua nu lye tsa nclyatu'u na ji'ḷi; ná ntsu'u cha' taquiya' ngu' ji'na li'. ² Ná ndu'ni cha' masi cacha' na lcaa cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o

ñati, si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ngu'. Ná ndu'ni cha' masi jlo ti' na lcaa cha' jil'i ycuil' Ndyosi, masi tso'o tsa nchca cuayá' ti' na sca cha' nu ná ngujui ñi'ya nu caca cuayá' ti' ñati nu ngua sa'ni la; ná sca na laca na cuentya jil'i ycuil' Ndyosi si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ñati. La cui' ti masi jlya tsa ti' na jil'i ycuil' Ndyosi ñi'ya nti' si caca cuityi na jil'i sca ca'ya cua, pana si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ñati, ná sca na laca na li'. ³ La cui' ti ná sca na laca na masi tacha na lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'na jil'i ñati, si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ngu' bi' li'. Ná ndu'ni cha' masi cua'ni lya' ti' ngu' ji'na, masi su'ba ngu' ji'na lo quii' cha' cajaa na xqui'ya cha' ngusni na cha' jil'i Jesús, si la cui' tyempo bi' ná ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i tya'a ñati na, ná sca cha' laca na. Si'i na tso'o la na si ná ndu'ni na jua'a.

⁴ Si chañi cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ñati, talo tyiquee na jil'i ngu' li', cua'ni tya'na ti' na jil'i ngu' li'; si'i na tyiji ti' na cha' jil'i ngu' li', si'i na chcuil' tyucuaa ti' na lo'o ngu', ni si'i na cua'ni tyixi na lo'o ngu' li'. ⁵ Si chañi cha' bi', ná cua'ni suba' na lo'o ngu', si'i xcui' cha' ji'na ti tya'a tyiquee na, ni ná ca ñasi' na jil'i ngu' lu'ba ti. Ntsu'u cha' clyu ti' ji'na lo'o ngu', si chañi cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ngu'. ⁶ La cui' jua'a si'i na chaa ti' na lo'o ndyacua sca qui'ya jil'i ngu', tso'o la nti' na si xñi ngu' bi' sca cha' liñi. ⁷ Si ntsu'u tyiquee na ña'a na jil'i ñati, talo tyiquee na jil'i ngu', masi cua ña'a ca cha' cuxi cua'ni ñati bi'; jlya ti' na cua ña'a ca cha' tso'o, ndu' ti' na cha' tso'o la caca cha' nde loo la, masi ná jlo ti' na; jua'a tyiquee' talo na lo'o cua ña'a ca cha' nu ndyaca ji'na.

⁸ Nde loo la ná ntsu'u cha' tye cha' ntsu'u tyiquee na ña'á na ji'í ñati. Nde loo la tyalaa tyempo nu lo'o nga'aa ndu'ni cha' tya chcuí' la ycuí' Ndyosi lo'o na nde chalyuu, nga'aa ndu'ni cha' chcuí' la na cha'cña ji'í xa' ñati, ni nga'aa ndu'ni cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha' ji'í ycuí' Ndyosi ca lo'o caca tyempo bi'; pana ná tye chca cha' ntsu'u tyiquee na ña'á na ji'í ñati. ⁹ Juani bilya caca cuayá' ti' na lcaa cha' ji'í Ni, ná caja ñi'ya chcuí' na lcaa ca cha' nu ntsu'u tyiquee Ni; ¹⁰ pana nde loo la li', lo'o cua'ni ycuí' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha', li' nga'aa tyi'u ti' na nu xca ti cha' nu nchca cuayá' ti' na juani.

¹¹ Lo'o tya sube na ni, xcui' cña nu ndu'ni nu sube ngua'ni na; ñi'ya nu nclacua ti' sca nu sube, jua'á nchcuí' na li', jua'á ngua'ya cha' hique na, jua'á ngulacua ti' na. Pana lo'o nguluu na, li' nga'aa nclacua ti' na ñi'ya nu nclacua ti' nu sube. ¹² Jua'á laca cha' ji'na su ndi'í na chalyuu; juani nguxa' ti ndyiji sca cha' ji'í ycuí' Ndyosi ji'na, si'i tsa li'ni ti nduna na cha' bi'. Ñi'ya nti' si ña'á na ji'í ycuí' ca na lo sca cuanaa, tsa lyiji ti ña'á na ji'na; pana nde loo la, li' caca cuayá' tso'o ti' na lcaa cha' bi'. Cua laca ti cha' jlo ti' na juani, pana nde loo la ta na cuentya ji'í lcaa lo cha'; li' tyuloo na ji'í ycuí' Ndyosi ñi'ya ndyuloo Ni ji'na. ¹³ Bi' cha' lacua, lcaa tyempo ndu'ni cha' tyi'u ti' na ji'í ycuí' Ndyosi, lcaa tyempo ndu'ni cha' tu ti' na cha' caca tso'o la ji'na ca nde loo la, lo'o jua'á tyucui tyempo ndu'ni cha' tyu'u tyiquee na ña'á na ji'í tya'a ñati na. Bi' laca cña nu ndulo la cha' cua'ni na, cha' tyu'u tyiquee na ña'á na ji'í tya'a ñati na.

14

¿Ha chcui' na cha'cña ji'i xa' ñati laja lo'o ndyu'ni tlyu na ji'iy cui' Ndyosi?

¹ Cua'ni ma cha' xcui' tso'o tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ñati ma lacua. Lo'o jua'a ña ma chacuayá' ji'i y cui' Ndyosi cha' taca cua'ni ma la cui' cña nu nda Xtyi'i y cui' Ni ji'na. Pana lo'o chaca cña ntsu'u nu ndulo tsa ji'i ma, cha' ca tsa'a ma ta ma cha' lo'o ñati, lcaa ña'a cha' nu cua nti' y cui' Ndyosi cha' ta Ni lo'o ngu' bi'. ² Sca ñati nu nchcui' cha'cña ji'i xa' ñati laja lo'o ndyu'u ti'i ti ma ni, si'i lo'o cu'ma nchcui' yu, cha' ná nchca cuayá' ti' ma ni cha' nda yu; sca ti lo'o y cui' Ndyosi nchcui' yu bi', cha' Xtyi'i y cui' Ndyosi ndu'ni cha' ta yu sca cha' nu ná nga'a cha' cuna ngu' tya'a ma. ³ Xa' la ñati nu ndacha' liñi sca cha' nu nda Ni lo'o ngu', lo'o cu'ma nchcui' ñati bi'. Taca xtyucua ngu' bi' ji'i ma cha' taquiya' tso'o la ma cha' ji'i Ni, taca cua'ni ngu' cha' tyati' la tyiquee ma ji'i cha' bi'; jua'a taca cua'ni ngu' cha' tyi'i ti ti tyiquee ma li'. ⁴ Tso'o tsa cuentya ji'i y cui' ca ngu' nu nchca nchcui' cha'cña ji'i xa' ñati, cha' ndyati' la ti' tyiquee y cui' ca ngu' ji'i y cui' Ndyosi; pana tso'o la ndu'ni ñati nu ndacha' liñi sca cha' nu cua nda y cui' Ndyosi lo'o ñati bi' ji'i tya'a ngu', cha' ndu'ni ngu' cha' tyati' la ti' tyiquee lcaa ngu' tya'a ndu'ni tlyu ma ji'i y cui' Ndyosi.

⁵ Jua'a na', tso'o nti' na' si lcaa cu'ma caca chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati; pana cña nu ndulo la cha' ji'i ma laca si ta ma cha' lo'o tya'a ma, la cui' cha' nu cua nti' y cui' Ndyosi chcui' Ni lo'o ma. Tso'o la si jua'a taca ta ma cha' lo'o tya'a ma; ná ntsu'u cha' chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati li', sca ti ca si ntsu'u

chaca ngu' nu taca ji'i xtyacui cha' bi' cha' caca cuayá' ti' tya'a ndyu'u ti'i mā. Li' tso'o la tyatí ti' tyiquee ngu' tya'a mā. ⁶ Lo'o tyalaa na' su ndi'i mā, si'i na xtyucua na' ji'i mā si xcui' cha'cña ji'i xa' ñati chcu' na' lo'o mā; taca xtyucua na' ji'i mā sca ti si caja sca cha' 'na, sca cha' nu cua nti' ycui' Ndyosi ta Ni lo'o mā. Sca ti si culu'u liñi na' ji'i mā cha' ca tsa'a tso'o la mā cha' ji'i Ni, jua'a taca xtyucua na' ji'i mā li'.

⁷ Cua ña'a ca chcuā musca, masi cui'chcuā, masi rube, nga'a cha' cula'á tso'o na ji'i cha' cuna tso'o ngu' ni jii laca nu ndañi bi'. ⁸ Jua'a sendaru ni, ná tsa'a ngu' cusuu si ná cañi cuii cula'á cui'chcuā nu xi'yane ji'i ngu'. ⁹ La cui' jua'a laca lo'o cu'mā, ná caca cuayá' ti' ngu' ni cha' nti' mā ta mā lo'o ngu' si ná liñi chcu' mā cha'cña ji'i ngu' lo'o ngu'; lo'o cui'i ti nchcu' mā si ná nchcu' mā cha'cña jua'a. ¹⁰ Chañi cha' quiña'a tsa lo cha'cña nchcu' ñati chalyuu, lo'o jua'a ntsu'u scaa lo ñati nu nduna sca lo cha'cña. ¹¹ Pana si ná nduna na sca cha' nu nchcu' sca ñati slo na, li' culacua ti' na cha' ngu' xta laca yu; ná ntsu'u cha' ji'na lo'o yu bi' li', masi tya'a quichi tyi na laca yu. ¹² Cua jlo ti' na' cha' nti' tsa mā cha' caca cua'ni mā cua ña'a ca cña nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'na; bi' cha' jña la mā chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi cha' taca ji'i mā cua'ni mā lcaa lo cña tso'o, cua ña'a ca cña nu xtyucua ji'i ngu' tya'a ngusñi mā cha' ji'i Jesús ca bi', cha' tyatí la ti' tyiquee ngu'.

¹³ Tso'o lacua, si nchca chcu' na cha'cña ji'i xa' la ñati, pana tso'o la si jña na chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na ni cha' nda na lo'o ngu'. ¹⁴ Ndi'ya ndyaca si cha'cña ji'i xa' ñati chcu'

na nu lo'o ndu'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi: Chañi cha' ne' cresiya ji'na nchcui' na lo'o Ni tu'ni, pana ni ycu'i' na, ná nchca cuayá' ti' na ni cha' nda na. ¹⁵ Ndi'ya cua'ni na lo'o cua'ni tlyu na ji'i Ni lacua: Taca chcui' na lo'o Ni cha' ji'na ti, sca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'na, pana nga'a cha' caca cuayá' ti' na ni cha' nda na slo ngu' tya'a na; la cui' jua'a nu lo'o cula tu'ba na jii ji'i ycu'i' Ndyosi, cula tu'ba na cha' ji'na ti tu'ni, pana lo'o ndu'ni cha' caca cuayá' ti' na ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' jii bi'. ¹⁶ Si ná cua'ni na jua'a, li' ná caja ñi'ya ñacui' ngu' cha': “Jua'a caca cha' lacua”, lo'o ndye nchcui' na li'. Cua ña'a ca ñati nu ndi'i slo na ni, si cha' ji'na ti laca cha' nu chcui' na lo'o ndu'ni tlyu na ji'i ycu'i' Ndyosi, nga'aa caja ñi'ya chcui' ngu' li', cha' ná nchca cuayá' ti' ngu' ni cha' nda na, masi tso'o tsa ta na xlya'be ji'i ycu'i' Ndyosi. ¹⁷ Ná tyiquee' tso'o tsa nchcui' na lo'o Ni, pana cha' nu nchcui' na bi' ná xtyucua ji'i xa' la ngu' tya'a na tsiya' ti. ¹⁸ Tso'o tsa nti' na' ña'aa ji'i ycu'i' Ndyosi cha' nchca 'na nchcui' na' cha'cña ji'i xa' la ñati; nchca la jna', xti la cha' nchca ji'i cu'ma, nti' na'. ¹⁹ Pana nu lo'o ndyu'u ti'i na cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu'i' Ndyosi, nti' na' cha' tso'o la si chcui' na' lo'o ma sca tucua ti si'yu cha' nu nchca cuayá' ti' ma cha' ca tsa'a la ma li'; ná ndulo cha' ji'i ma masi chcui' na' tii mil tya'a si'yu cha' nu nchcui' xa' ñati nu ná nduna ma ji'i tsiya' ti, ná sca cha' laca bi'.

²⁰ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tso'o la si ná jlo ti' ma tsiya' ti na ca laca sca cha' cuxi; ñi'ya laca nu sube, jua'a caca ma cha' ná jlo ti' ngu' sube cha' bi'. Pana nga'aa culacua ti' ma ñi'ya nu nclacua ti' nu sube; juani culacua tso'o ti' ma, ñi'ya

nclacua ti' ngu' cusu'. ²¹ Ndi'ya cha' nda quityi cusu': “Chcui' na' lo'o ñati re”, nacui ycu' Ndyosi, “ta na' ji'i xa' ñati ca xa' nasiyu tyijyu' la cha' caa ngu' chcui' lo'o ngu' re; pana masi cua'ni na' jua'a, ná xñi ngu' re cha' 'na”. Jua'a nacui ycu' Ndyosi nu Xu'na na. ²² Ntsu'u quiya' nu ndu'ni Ni cha' caca chcui' ngu' cha'cña ji'i xa' ñati cha' cube ti' ñati nu bilya xñi cha' ji'i Ni. Ná ntsu'u cha' caca jua'a xqui'ya ngu' nu cua ngusñi cha' ji'i ycu' Ni; pana lo'o ta na sca cha' nu cua nda Ni lo'o ñati, bi' laca cuentya ji'i ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, si' cuentya ji'i ñati nu bilya xñi cha' bi'. ²³ Ná tyiquee' tyalaa xi xa' la ñati ca su ndyu'u ti'i ma, ngu' nu bilya xñi cha' ji'i Jesús, jua'a ngu' nu si' tya'a ndyu'ni tlyu ma ji'i ycu' Ndyosi laca ngu'. Si tyalaa ngu' bi' su ndyu'u ti'i ma tsa tlyu ti, lo'o li' ña'a ngu' ji'i ma cha' xcui' cha'cña ji'i xa' ñati nchcui' ma, li' ñacu' ngu' bi' cha' cua ngua loco ma. ²⁴ Xa' ña'a caca si xcui' cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o ma laca cha' nu chcui' ma lo'o tya'a ma; nu lo'o tyalaa ngu' su ndyu'u ti'i ma, si ngu' nu bilya xñi cha' ji'i Jesús, nu si' tya'a ndyu'ni tlyu ma ji'i ycu' Ndyosi laca ngu', li' ca tyuju'u ti' ngu' bi' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu', nu lo'o cuna ngu' cha' nu nchcui' ma. Li' caca cuayá' ti' ngu' cha' cuxi tsa laca ycu' ngu', ²⁵ ycu' ca ti ngu' caca cuayá' ti' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u yacu' ti ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o jua'a tyatu sti' ngu' li' cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi, ñacu' ngu' cha' chañi cha' ndi'i Xtyi'i ycu' Ndyosi lo'o cu'ma.

Tso'o ti cua'ni na lo'o tya'a na lo'o tyu'u ti'i na cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu' Ndyosi

²⁶ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndi'ya cua'ni ma nu lo'o tyu'u ti'i ma lo'o tya'a ma: Tyatu tsaca ma cha' cacha' ni jii caca nu cula tu'ba ma cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi; cuati tyatu chaca nu culu'u cha' ji'i ycu'i' Ni ji'i tya'a ma; lo'o li' chcu'i' tsaca ngu' sca cha' nu nti' Ni ta Ni lo'o ma; lo'o jua'a taca ta ma xi cha' lo'o cha'cña ji'i xa' ñati, si lo'o nchca ji'i ma xtyacui ma cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ñati nu nga'a ca ndacua. Lcaa ña'a nu cua'ni ma ntsu'u cha' tyati la ti' tyiquee lcaa ñati tya'a ndyu'u ti'i ma. ²⁷ Nu lo'o chcu'i' ma cha'cña ji'i xa' ñati ni, li' tso'o masi tucua sna tya'a ti ma chcu'i' ma, sa scaa ti ma chcu'i' ma li'. Cuayá' tsa jua ti ngu'. Lo'o jua'a nga'a cha' caja sca nu xtyacui cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ma; ²⁸ pana si ná caja sca nu xtyacui cha' bi', li' tso'o la masi ná chcu'i' ma cha'cña ji'i xa' ñati laja lo'o ndyu'u ti'i ma. Sca ti tso'o si chcu'i' ma cha'cña bi' ca su ntucua ma ycu'i' ti ma. Sca ti ycu'i' Ndyosi caca cuayá' ti' cha' bi' li'. ²⁹ Lo'o chcu'i' ma sca cha' nu cua nti' Ni ta Ni lo'o ngu' tya'a ma ni, li' chcu'i' tucua sna tya'a ti ma; nu xa' la ñati tya'a ndi'i ma ca ndacua, culacua ti' ma si liñi ca ndyu'u cha' nu nchcu'i' tya'a ma. ³⁰ Lo'o li' si ta Ni sca cha' lo'o chaca ñati nu nga'a lo'o ma ca ndacua, tso'o la si cua'a ma ji'i nu nchcu'i' clyo, cha' xutacui cha' nu nchcu'i' yu. ³¹ Lcaa tya'a ma nu cua ngujui sca cha' ji'i ma, sca cha' nu cua nti' Ni ta Ni lo'o ma, tso'o si chcu'i' sa scaa ma li' lacua, cha' ca tsa'a ma ca ta'a ma cha' bi', lo'o li' caca tlyu la tyiquee ma. ³² Cu'ma nu nchcu'i' lo'o ngu' sca cha' nu cua nda ycu'i' Ndyosi lo'o ma, ycu'i' ca ma nga'a cha' cua'a ma ji'i ycu'i' ma, cha' ná tyeje tacui ma chacuayá' ji'i scaa ma. ³³ Nti' Ni cha' tso'o ti cua'ni

na lo'o tya'a na lo'o tyu'u ti'i na, ná tso'o nti' Ni si lye tsa nguixa' nu ndu'ni na.

Ndi'ya ndu'ni ca ta'a ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús scaa quichi, nu lo'o ndyu'u ti'i ngu': ³⁴ Ná nda ngu' chacuayá' chcu' ngu' cuna'a ca su ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi; nga'a cha' tucuá nu cuna'a cha' nu nchcu' nu qui'yu, cha' jua'a cña ngulo Ni ji'i ngu' cha' cua'ni ngu'. ³⁵ Ca toni'i taca xcuane nu cuna'a ji'i clyo'o si ntsu'u sca cha' nu nti' ngu' cha' caca cuayá' ti' ngu'. Si'i cha' tso'o laca si chcu' sca nu cuna'a laja su ndyu'u ti'i ngu'.

³⁶ Nga'a cha' tyi'u ti' mā cha' si'i cu'mā laca nu yaa nchcu' cha' ji'i ycu' Ndyosi nu ngua su clyo, ni si'i ngu' tya'a quichi tyi ti mā nu cua ndyuna cha' bi' tya clyo. ³⁷ ¿Ha ntsu'u chacuayá' ji'i mā cha' chcu' mā cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o ngu' nti' mā? ¿Ha ji'i cu'mā ti cua nda Ni Xty'i ycu' Ni cha' cua'ni mā cña ji'i Ni? Cua'a jyaca mā lacua; cña nu nclyo na' ji'i mā lo'o nscua na' quityi re, chacuayá' ji'i ycu' Ndyosi laca cña bi', ³⁸ bi' cha' ná tucuá mā cha' ji'i ñati nu ná ntaja'a taquiya' ji'i cha' re.

³⁹ Jua'a caca lacua, cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, jña mā chacuayá' ji'i ycu' Ndyosi cha' caca chcu' mā lcaa cha' ji'i Ni nu cua nti' Ni cha' ta Ni lo'o ñati. La cui' jua'a tso'o laca si ná cua'a mā ji'i ñati nu nchcu' cha' cña ji'i xa' ñati. ⁴⁰ Tsa bi' ti cha', xcui' tso'o ti cua'ni mā lo'o tyu'u ti'i mā lo'o tya'a mā; liñi ti cua'ni mā, ñi'ya nu nga'a cha' caca.

15

Cua ndyu'ú Jesucristo chaca quiya'

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, cua nti' na' cha' tyi'u ti' mā ji'i cha' nu cua ndacha' na' ji'i mā tya clyo, cha' ndu'ni lyaá ycui' Jesús ji'na ji'i nu cuxi; bi' laca cha' nu cua ndyuna mā tya clyo, lo'o juani cua ndyanu tso'o ti cha' bi' ne' cresiya ji'i mā.

² Xqui'ya cha' cua nchcui' na' cha' ji'i Jesús lo'o mā, bi' cha' ngulaá mā ji'i nu cuxi; lo'o juani tya nga'a cha' taquiya' tso'o mā ji'i cha' bi', cha' ná ngusñi mā ji'i cha' bi' cha' culiji yu'u cha' bi' jua'a ti.

³ Tya clyo cua ndacha' na' ji'i mā lcaa cha' ji'i Jesucristo nu cua ngulu'u ngu' 'na. Ndi'ya ngulu'u na' ji'i mā, cha' ngujuii Cristo lo crusi cha' cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na; la cui' ñi'ya nu cua nscua lo quityi cusu' cha' caca ji'i Cristo, jua'a ngua.

⁴ Li' nguxatsi' ngu' ji'i jyo'o bi' ne' cuaá; pana lo'o ndu'u scua sna tsa, li' ndyu'ú yu chaca quiya'. Cua ndacha' liñi quityi cusu' tya clyo la cha' jua'a caca ji'i nu Cristo bi'. ⁵ Lo'o li' ngulu'u loo Jesús ji'i Pedro, lo'o jua'a ji'i ca ta'a tii chaca ngu' nu ngua tsa'a ji'i tya clyo. ⁶ Tiya' la li' ngulu'u loo Jesús ji'i tyuu tsa tya'a ñati, nteje tacui ca'yu siyento tya'a ñati nu ndi'i se'i ti li'. Lo'o ña'a ti tya tyuu tya'a ngu' bi' tya lu'ú ngu', masi ntsu'u xi ngu' bi' nu cua ngujuii. ⁷ Lo'o li' ngulu'u loo Jesús ji'i Jacobo, lo'o jua'a ji'i lcaa tya'a ngu' nu ndya'a nchcui' cha' ji'i Jesús lo'o ñati tyijyu' la.

⁸ Su cua ndye li', lo'o 'na ngulu'u loo Ni 'na, masi ná ntsu'u cha' cua'ni Ni lo'o na' jua'a. Laca na' ñi'ya si laca sca cubi' nu ngula cuañi' ti, cha' ná lo'o na' nguta'a na' lo'o ñati nu ngua tsa'a tya clyo. ⁹ Ná tso'o na' tsiya' ti nti' na', masi ngusubi Ni 'na cha' sañi na' cha' ji'i Jesús ca xa' quichi

tyijyu', cha' ntsu'u xa' la ngu' tya'a ya nu nchca la ji'i ngu' cua'ni ngu' cña bi'. Ná stu'ba na' lo'o ngu' bi', cha' tya tsubi' la lya' tsa ti' na' ji'i lcaa ñati ji'i Jesucristo. ¹⁰ Pana tya'na ti' ycui' Ndyosi, bi' cha' tso'o ti ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jna'; jua'a ngua'ni Ni cha' ndya'a na' cña ji'i Ni li'. Ni si'i na nguliji yu'u cha' bi' jua'a ti lo'o ngua'ni Ni cha' tso'o lo'o na'; masi lo'o nu xa' la ngu' tya'a ya ndyu'ni ngu' la cui' cña nu ndyu'ni na', pana tlyu la cña ntsu'u jna' que ngu' bi'. Si'i na nchca tsa 'na, pana ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni lo'o na' cha' caca chcui' na' lo'o ñati, cha' tso'o ti ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni 'na. ¹¹ Lo'o juani ná ndu'ni cha' jna' tilaca laca nu nchcui' lo'o ma, masi nchcui' na', masi nchcui' xa' la ñati; sca ti cuayá' nchcui' lcaa ya lo'o nchcui' ya cha' bi' lo'o ñati, la cui' ti cha' nu cua ngusñi ma.

Tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'

¹² Chañi laca cha' nu nda ya lo'o cu'ma, cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' lo'o ngujuii yu. ¿Ni cha' laca lacua nchcui' xi ñati tya'a cu'ma cha' nga'aa ntsu'u cha' tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'? ¹³ Si chañi laca cha' nga'aa ntsu'u cha' tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu', ni ycui' Cristo ná ndyu'ú yu lo'o cua ngujuii yu lacua. ¹⁴ Na ñilo'o ngu' ji'na si jua'a, ni ná caja cha' nu ta ya lo'o ma li', si cha' cuiñi laca cha' ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Jua'a ná caja cha' ji'i Jesús nu xñi ma si chañi cha' nga'aa ndyu'ú yu bi'. ¹⁵ La cui' ti ngu' cuiñi laca ya cuentya ji'i ycui' Ndyosi si ná ngua jua'a. Cua nchcui' ya tya clyo cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi; pana ná ngua cua'ni ycui' Ndyosi jua'a lo'o

Jesús, si nga'aa caca tyu'ú ñat̄i chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'. ¹⁶ Ná chañi cha' ndyu'ú Cristo chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu si nga'aa caca tyu'ú ñat̄i chaca quiya'. ¹⁷ La cui' ti ná ntsu'u cha' xñi ma cha' ji'̄i Jesús si jua'a ngua, cha' ná ndyu'ú yu chaca quiya' li', ña'a ti tya ntsu'u qui'ya chu' ma lacua. ¹⁸ Lo'o jua'a lcaa jyo'o cusu' nu ngusñi cha' ji'̄i Cristo tya tsubi' la, cua nguna' cha' ji'̄i ngu' bi' si jua'a. ¹⁹ Tso'o tsa cha' si'i sca ti nde chalyuu su ndu' ti' na ji'̄i Cristo cha' ña'a na ji'̄i. Si nde chalyuu ti xtyucua Cristo ji'na, xñi'̄i tsa ti' na caca na su ndi'̄i na li'; xñi'̄i la ti' na caca na que lcaa ngu', nti' na'. Pana ná ndyaca jua'a lo'o na, cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'.

²⁰ Chañi tsa cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' lacua. Lo'o ca tiya' la, li' tyu'ú quiña'a la ñat̄i chaca quiya', lcaa ñat̄i nu ntsu'u cha' ji'̄i ngu' lo'o Cristo; tyu'ú jyo'o su ntsiya nguatsi' nguicha', xa' tyu'ú ngu' chaca quiya', li' tsa ngu' tyi'̄i ngu' lo'o Cristo. Pana juani cua yala la ndyu'ú Cristo chaca quiya' cha' ta na cuentya ñi'ya caca cha' bi'. ²¹ Xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'̄i sca ti ñat̄i, bi' cha' ntsu'u cha' ndyijii na; la cui' jua'a sca ñat̄i ngua nu ngua'ni cha' tyu'ú na chaca quiya', masi cua ngujuii na. ²² Adán naa ñat̄i nu ngutu'u tucua chalyuu clyo, lo'o lcaa na laca na ñat̄i nu ngutu'ú ji'̄i jyo'o Adán tiya' la, bi' cha' ntsu'u cha' ndyijii na nde chalyuu. Cristo laca nu ñat̄i nu ndyu'ú chaca quiya' bi', xqui'ya bi' taca tyu'ú na chaca quiya' si ntsu'u cha' ji'na lo'o nu Cristo bi'. ²³ Ntsu'u ñi'ya caca cha' re: tya clyo cua ndyu'ú ycui' Cristo chaca quiya'; tiya' la lo'o tyalaa ts̄a nu cāa Cristo chaca quiya',

li' tyu'ú na, lcaa na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o ycui' Ni; ²⁴ li' tye chalyuu. Cua'ni tye Cristo ji'i lcaa nu laca loo, ji'i lcaa ngu' tisiya, ji'i lcaa ti ña'a ñati nu nxuu tya'a lo'o ycui' Ndyosi. Li' chaca quiya' tya Jesús lcaa chacuayá' nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i tya clyo, cha' caca Ni loo ji'i lcaa ti lo ñati li'. ²⁵ Ndi'ya ndyaca cha': Juani tya ntsu'u chacuayá' culo Jesús cña ji'i lcaa ñati, ña'a cuayá' cua'ni tye ycui' Ndyosi ji'i lcaa ñati nu nxuu tya'a lo'o Jesús. ²⁶ Lo'o cua ndye lcaa cha', li' cua'ni tye Ni cha' ndyijii ñati. ²⁷ Pana juani ti cua nda ycui' Ndyosi Sti yu lcaa chacuayá' ji'i Sñi' Ni, cha' caca Cristo loo ji'i lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu. Nu lo'o nacui quityi cha' lcaa na tsiya' ti caca cuentya ji'i Cristo, cua jlo ti' na cha' ná lo'o ji'i ycui' Ndyosi Sti yu culo Cristo cña, cha' ycui' Ni laca nu cua nda chacuayá' ji'i Sñi' Ni tya clyo; ná nchcui' Ni cha' ji'i ycui' ca Ni li'. ²⁸ Tiya' la li', nu lo'o cua ndaquiya' lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu ji'i Cristo, li' tsa Jesús ca su ntucua ycui' Ndyosi Sti yu, lo'o li' xa' tya Jesús lcaa cña cuentya ji'i ycui' Ndyosi Sti yu chaca quiya'. Bi' laca nu cua nda chacuayá' ji'i Cristo tya clyo, cha' laca yu Sñi' ycui' Ni. Lo'o li' sca ti ycui' Ndyosi caca loo ji'i lcaa ca na nu ntsu'u chalyuu, jua'a lo'o lcaa ca na nu ntsu'u nde cua.

²⁹ Ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu ntyucuatya ngu', masi si'i cuentya ji'i ycui' ca ngu' ntyucuatya ngu' bi', cuentya ji'i jyo'o tya'a ngu' ntyucuatya ngu'. Cua jlya ti' jyo'o ngu' ji'i Jesús lo'o tya lu'ú ngu' chalyuu, pana ná ngulala ji'i jyo'o ntyucuatya li'. ¿Ni cha' laca ntyucuatya ngu' bi' si nga'aa tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'?

³⁰ Lo'o cuare, quiña'a tsa cha' cuxi ndyacua ji'i

ya ca su ndya'a ya tyijyu'; ná tsaa ya tsiya' ti si ná jlo ti' ya cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'. ³¹ Lo'o na', cua ña'a ca tsā cua cajaa ti na' xqui'ya Cristo; pana ná talo na' cua'ni na' cña bi' si ná ndyu'ú Jesús chaca quiya'. Lo'o juani tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' ngusñi mā cha' jil'i Jesucristo nu Xu'na na, tyuu tya'a cu'mā ca quichī Corinto bi'. ³² Lo'o nguta'a na' ca quichī Efeso, lye tsa ngua'ni lya' ti' ngu' quichī bi' 'na; tyaala tsa ngua'ni ngu' 'na, hasta ngusuū tya'a ngu' lo'o na' ñi'ya ndu'ni na'ni tyaala. ¿Ni cha' laca ndya'a na' cajua si ná jlo ti' na' cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'? Si'i ngana ndya'a na' cajua. Ntsu'u ñati nu nchcui' ndi'ya: “Cacu na tyaja, co'o na lcui, cha' la quee ti cajaa na”, ndu'ni ngu' lo'o na. Jua'a cua'ni na' si ná jlo ti' na' cha' lu'ú Jesús.

³³ Chañi tsa laca cha' nu nchcui' ñati ndi'ya: “Si xcui' lo'o ñati cuxi ndya'a na, xtyanu na jil'i cha' tso'o nu ndu'ni na li'”. Ná tucua mā cha' jil'i ñati nu ñacui cha' ná caca cuxi tyiquee na lo'o ndu'ni na cha' cuxi. ³⁴ Nga'a cha' xtyanu mā jil'i cha' cuxi nu ndyu'ni mā, xana culacua tso'o ti' mā li'; tso'o ti cua'ni mā lo'o tya'a mā. Nti' na' cha' ntsu'u xi cu'mā nu bilya ca cuayá' tso'o ti' mā cha' jil'i ycui' Ndyosi, bi' cha' nchcui' na' lo'o mā jua'a cha' caca tyuju'u ti' mā.

Ñi'ya ña'a ngu' lo'o tyu'ú ngu' chaca quiya'

³⁵ Ná tyiquee' xcuane mā 'na ndi'ya: “¿Ñi'ya caca tyu'ú ñati nu cua ngujuii? ¿Ñi'ya ña'a tyucui ña'a ngu' bi', nu lo'o tyu'ú ngu' chaca quiya'?”

³⁶ Ná tso'o ndyu'u cha' si chcui' mā jua'a. Lo'o cataa na sca si'yu ni, catsu' scua' si'yu bi' ñi'ya

laca si na cua ngujuii, cha' tyucua bi' li'. ³⁷ Si'i na cua laca ntyucua si'yu lo'o ndyataa na ji'i; si'yu ti ndyataa na, masi si'yu trigo, masi xi xa' la si'yu. ³⁸ Tiya' la li' ndu'ni ycui' Ndyosi cha' caluu na cuiñii bi' li', ndyaluu ñi'ya nu nga'a cha' caluu bi', cha' sca si'yu caca sca lo na cuiñii. Xqui'ya cha' bi' caca cuayá' ti' na cha' ntsu'u sa scaa ca ña'a sca lo na lu'ú bi', ³⁹ ná stu'ba ña'a lcaa lo na bi': tsaca lo ña'a ñati chalyuu, xa' lo ña'a na'ni, xi xa' lo ña'a na'ni lu'be, chaca lo ña'a cualya; ntsu'u sa scaa ca ña'a sca lo na nu ntsu'u chalyuu. ⁴⁰ Ntsu'u na nu nga'a nde cua, cuati jua'a xa' lo na ntsu'u chalyuu. Pana xa' ña'a laca sca na nu nga'a nde cua, chaca lo ña'a na nu ntsu'u nde lo yuu chalyuu: ⁴¹ xa' ña'a xee cuichaa, lo'o jua'a xa' ña'a xee coo', xa' ña'a xee cuii nu nga'a nde cua. Jua'a nu cuii bi', si'i sca ti cuayá' ña'a xee bi'. ⁴² La cui' jua'a caca na lo'o tyu'ú na chaca quiya'. Lo'o cua ndyaa jyo'o ne' yuu, catsu' bi' li'; pana lo'o tyu'ú bi' chaca quiya', nga'aa quiñu'u bi' tsiya' ti li'. ⁴³ Chiya'a ña'a jyo'o lo'o tyatsi', pana lubii tsa ña'a caca lo'o tyu'ú chaca quiya'; sca na nu xcui' quicha ti ti' laca jyo'o nu tyatsi', pana nguula ti' bi' lo'o tyu'ú chaca quiya'; ⁴⁴ cuaña' tya na laca nu tyatsi', pana xa' ña'a caca tyucui ña'a na nu lo'o tyu'ú na chaca quiya'. Nde chalyuu ti cua'nijo'o cuaña' na, ñi'ya nu laca na juani; pana cha'a tyucui ña'a na cha' caca tyi'i na lo'o ycui' Ndyosi chalyuu nde loo la.

⁴⁵ Ndi'ya nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi: “Ñati lu'ú ngua Adán nu ñati nu nguti'i chalyuu clyo, lo'o jua'a ycui' Ndyosi laca nu cua nda cresiya ji'i yu”. Jua'a cha' nda quityi cusu'. Tiya' la li' nda Ni ji'i

chaca ñati nu yaa chalyuu; ngua bi' ñati, la cui' ñi'ya nu ngua Adán ñati. Pana tso'o la ña'a ñati ngua nu Jesús bi'; cua nda ycuí' yu chaca cresiya nu tso'o la ji'i ñati, cha' caca stu'ba cha' ji'i yu lo'o ycuí' Ndyosi. ⁴⁶ Lo'o ngula na chalyuu tya lyiji caca tso'o tyucui ña'a na cha' caja chalyuu cucui ji'na, cha' tya clyo ndya' na ñi'ya nu laca cuaña' ti na; tiya' la li' ntsu'u cha' caca tso'o tyucui ña'a na cha' taca tsaa tyi'i na lo'o ycuí' Ndyosi. ⁴⁷ Lo'o yuu ti ngüiñá Ni ji'i Adán nu nguti'i chalyuu clyo. Pana ca slo ycuí' Ndyosi ngutu'u nu chaca ñati nu yaa chalyuu ca tiya' la, la cui' Jesucristo nu Xu'na na. ⁴⁸ Ñi'ya laca ñati nu ndya' lo'o yuu ti bi', jua'a laca lcaa na cha' laca na ñati chalyuu; ñi'ya laca Cristo nu ngutu'u yaa nde cua, jua'a taca caca na si xñi na cha' ji'i yu. ⁴⁹ Lo'o ndi'i na chalyuu, xti ti tyempo talo tyucui ña'a na; pana lo'o tsaa na tyi'i na slo ycuí' Ni, li' xa' ña'a caca na. Ñi'ya nu laca ycuí' Cristo, jua'a caca na li'.

⁵⁰ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, ntsu'u sca cha' nu nti' na' hcui' na' lo'o ma: Ñi'ya nu ña'a ti cuaña' na juani, ná caca tyu'u cha' ji'na lo'o ycuí' Ndyosi lo'o culo Ni cña lo'o cua ndye chalyuu; ná caca tsaa na ñi'ya nu quicha ti ti' na ca chalyuu cucui nu caca nde loo la, su ná ntsu'u quicha tsiya' ti. ⁵¹ Nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma sca cha' nu bilya cuna ñati: Ná lcaa na cajaa na; ntsu'u na nu ña'a lu'ú ti na caca na lo'o qui'ya Ni ji'na, nu lo'o cua tye ti chalyuu. Pana lcaa na tsi tsiya' ca cha'a tyucui ña'a na ⁵² laja lo'o nchquiña ti quiji cloo na. Li' cañi cula'á cui'hcua ji'i ycuí' Ndyosi. Lo'o cañi cui'hcua bi', li' tyu'ú lcaa jyo'o nu ngusñi cha'

ji'ḷ ycuí' Ndyosi lo'o yaa ngu' chalyuu; tyu'ú ngu' chaca quiya' cha' nga'aa ntsu'u cha' cajaa ngu' bi' tsiya' ti. Li' xcutsa'a Ni ji'ḷ tyucui ña'a tsaca na. ⁵³ Nde chu' la lo'o tya ndi'ḷ na chalyuu, ná tso'o ycuí' na tsiya' ti, cha' xcui' na quiñu'u ti na; pana nde loo la, tso'o tsa caca tyucui ña'a na, nga'aa ntsu'u cha' quiñu'u na, nga'aa ntsu'u cha' tye na tsiya' ti. ⁵⁴ Lo'o cua ngua nguxcutsa'a Ni ji'ḷ tyucui ña'a na cha' nga'aa quiñu'u na tsiya' ti li', nga'aa caca na ñi'ya nu ngua na tyempo nu nteje tacui; xcutsa'a Ni lcaa cha' ji'na. Li' tyu'u scua sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya: “Cua ngua'ni tye Ni cha' ndyijii ñati chalyuu, cua ntijiloo ycuí' Ndyosi ji'ḷ lcaa tya'a ngusu Ni; ⁵⁵ nga'aa caca cua'ni nu xña'a ngana ji'na cha' cajaa na, nga'aa caca cua'ni lya' ti' cha' ti' bi' ji'na juani”, nacui quityi bi'. ⁵⁶ Ti'í tsa cha' nchca ji'na lo'o ndyijii na xqui'ya cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'na. Jlo ti' na cha' ntsu'u qui'ya ji'na, xqui'ya cha' ná ndaquiya' na cña nu ngulo ycuí' Ndyosi ji'na tya clyo cha' cua'ni na. ⁵⁷ Pana cua xa' ña'a laca juani, cua nda Ni chacuayá' cha' tyijiloo na ji'ḷ nu xña'a xqui'ya cña nu ngua'ni Jesús nu lo'o ndyu'ú yu chaca quiya', bi' cha' quiña'a tsa xlya'be ta na ji'ḷ ycuí' Ndyosi lacua.

⁵⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'ḷ Jesús, ntsu'u tsa tyiquee na' ña'aa ji'ḷ cu'ma. Ndi'ya ñacui' na' ji'ḷ ma, cha' ña'a ti xñi tso'o ma cha' ji'ḷ ycuí' Ndyosi, lcaa tsá jlyá ti' ma ji'ḷ Ni; xcui' lye tsa cua'ni ma cña ji'ḷ ycuí' nu Xu'na na, ná ca taja ti' ma lo'o cua'ni ma cña bi'. Cua jlo ti' ma cha' ná culiji jua'a ti sca cña nu ndyu'ni ma cuentya ji'ḷ ycuí' Ndyosi.

16

Msta cha' xtyucua ji'i tya'a ti'i tingu' ca Jerusalén

¹ Cua nda na' cha' nu ndyaa slo ca ta'a ngu' nu ndyu'u ti'i cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi ca lcaa quichi ca loyuu su cuentya Galacia; cua nchcui' na' ñi'ya cua'ni ngu' lo'o xti'i ngu' msta. La cui' jua'a cua'ni cu'ma nu lo'o xti'i ma msta bi', cha' xtyucua ma ji'i ngu' ti'i tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús nu ndi'i ca loyuu su cuentya Judea. ² Tsa clyo nu nxana sca semana, li' tso'o si lcaa ma xñi ma xi xcaya' ma, caya' nu cua ngujui ji'i ma semana nu ndye. Tyuco'o bi' li', lo'o li' ná ntsu'u cha' xti'i ma msta bi' yala ntchaa ti nu lo'o tyalaa na'. ³ Lo'o cua ngulaa na', li' ta na xi ñati nu tsa ca quichi Jerusalén, cua ña'a ca ngu' nu cuane ma ji'i cha' tsa ngu', ñati nu cua ndyuloo tso'o ma ji'i. Ta na xi quityi cui'ya ngu' tsa ngu', quityi bi' cacha' ñi'ya laca cña nu ndya'a ngu'. Li' tsa lo'o ngu' bi' ji'i msta nu ta ma ji'i ngu' ti'i tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús ca Jerusalén bi'. ⁴ Ca li' ñacui' na' si tsa'a, si ná tsa'a lo'o ngu' bi'. Ná jlo ti' na' ñi'ya caca cña re 'na, si ta chacuayá' tsa'a.

Tyucui' su tsa Pablo

⁵ Ntsu'u cña tsa'a tyuu quichi ca loyuu su cuentya Macedonia; lo'o tye cña bi', li' tyalaa na' ca quichi tyi ma ca ndacua, ⁶ tyanu na' xi lo'o ma li'. Ná tyiquee' tyanu na' lo'o ma tyucui' tyempo tlya'. Laja lo'o tyi'i na' lo'o cu'ma, li' taca xtyucua ma xi 'na cha' quiñi la tyucui' 'na cha' tsa'a tyijyu' la, macala su ntsu'u cha' tsa'a. ⁷ Ná nti' na' cha' tyeje tacui na' jua'a ti slo ma; na cua nti' na' tyanu na' xi tyempo lo'o ma, chacuayá' ji'i ycu'i' nu Xu'na na.

⁸ Juani ti tyanu na' ca quichi Efeso re ña'a cuayá' tyalaa tsá ta'a Pentecostés. ⁹ Tso'o tsa ndyaca 'na su ndi'i na' quichi re, cha' ntsu'u tsa ngu' quichi nu tso'o tsa ndaca'a jyaca lo'o nhcui' na' lo'o ngu', masi ña'a ti ntsu'u tsa ñati nu nxuu tya'a lo'o na'.

¹⁰ Si tyalaa Timoteo cajua, chcu' tso'o ma lo'o yu, cha' ná ca xñi'i ti' yu laja lo'o tyi'i yu lo'o ma. Cuentya ji'i ycu' nu Xu'na na ndya'a yu, la cui' tya'a cña nu ndya'a na'. ¹¹ Ni tsaca ma, ná cña'a ti'í ma ji'i yu; tso'o la si xtyucua ma ji'i yu cha' quiñi tyucuii ji'i yu cha' tyalaa yu ca slo na'. Ntajatya tsa ya ji'i yu, na' lo'o lcaa tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo ca nde.

¹² Cua nhcui' tsa na' lo'o Apolos tya'a tso'o ma, cha' caa na'a yu xi ji'i ma; caa yu lo'o xa' la ngu' tya'a na re. Pana ná ntaja'a yu caa yu yala ti; ca lo'o laja ji'i yu, ca li' caa yu su ndi'i ma.

Cha' nu nguscua Pablo su cua tye quityi

¹³ Tii ti ti' ma tyi'i ma chalyuu. Xñi tso'o ma cha' ji'i Jesús. Cua'ni tlyu tyiquee ma, ná cutsii ma. ¹⁴ Xcu' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i ñati lcu'a ti se'i su ndyu'ni ma cña.

¹⁵ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, cua jlo ti' ma cha' lcaa ngu' tya'a Estéfanos ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús clyo; clyo ca ngua ngu' bi' ji'i lcaa cu'ma ngu' quichi nu ndi'i cacua ti nde Acaya. Lcaa tsá ntaja'a ngu' bi' xtyucua ngu' ji'i ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu' Ndyosi. ¹⁶ Nti' na' cha' taquiya' ma ji'i ngu' bi'; la cui' jua'a taquiya' ma ji'i lcaa ngu' nu cua'ni cña stu'ba ti lo'o ngu' bi', lo'o jua'a ji'i lcaa ñati nu tso'o tsa cua'ni cña ñi'ya nu ndyu'ni ngu' bi'. ¹⁷ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' cua ndyalaa

Estéfanos lo'o Fortunato lo'o Acaico slo na' ca nde. Ná ndu'ni cha' masi ná ndi'í ma lo'o na' juani, cha' nu ngu' bi' ni, nxtyucua tsa ngu' 'na; ¹⁸ cua ngua'ni ngu' bi' cha' nguula la ti' tyiquee na', la cui' ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi' lo'o cu'ma. Nga'a cha' taquiya' ma ji'í lcaa ñati nu ndyu'ni cña jua'a.

¹⁹ Lcaa quichí ca loyuu su cuentya Asia su ntsu'u ñati nu ndyu'u ti'í cuentya ji'í Jesús, nda ngu' xlyo ni'í ji'í ma. Lo'o jua'a Aquila lo'o Priscila, cuati jua'a lcaa ñati nu ndyu'u ti'í to' tyi ngu' bi', nda ngu' xlyo ni'í ji'í ma cuentya ji'í ycui' nu Xu'na na. ²⁰ Lcaa ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'í Jesús, cua nti' ngu' chcuicha' ngu' ji'í ma; tyucui tyiquee ma quityi ma ji'í tya'a ma chacuayá' ji'í Cristo.

²¹ Lo'o ycui' na' nda na' xlyo ni'í ji'í ma, nu nscua na' xtañi na' lo quityi re, Pablo.

²² Chaca tya cha' chcuí' na' lo'o ma juani: Si ntsu'u ngu' tya'a ndyu'u ti'í ma nu ná liñi cha' tso'o ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'í ycui' nu Xu'na na, xtyanu ti'í ma ji'í ngu' li', cha' xcube' ycui' Ndyosi ji'í. ¡Tya nu'u, Xu'na, ca su ndi'í ya!

²³ Xtyucua Jesucristo nu Xu'na na ji'í ma. ²⁴ Tyi'u ti' ma 'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'í ma xqui'ya Jesucristo. Jua'a caca cha' lacua.

Cha' tso'o nu nchcui' ji'i Jesucristo nu xu'na na

New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino, Tataltepec)

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978